

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Õiguse instituut

Reelika Metshein

**ETTEVÕTLUSVABADUS JA GEOBLOKEERINGUTE
KAOTAMINE AUTORIÕIGUSEGA KAITSTUD SISUGA
TOODETEL**

Magistritöö

Õppekava Eesti avalik ja eraõigus

Juhendaja: Sandra Särav, MA

Tallinn 2018

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 15 237 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Reelika Metshein

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 152709HAJM

Üliõpilase e-posti aadress: reelika.metshein@gmail.com

Juhendaja: Sandra Särav, MA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. KAUPADE JA TEENUSTE VABA LIIKUMINE	8
1.1 Digitaalse ühtse turu strateegia	8
1.2 Geoblokeerimine	14
2. GEOBLOKEERINGUTE EEMALDAMINE AUTORIÕIGUSTEGA KAITSTUD SISUGA TOODEDELT	19
2.1 Autoriõiguste aegumine	19
2.2 Autoriõiguste killustatus	24
3. ETTEVÕTLUSVABADUSE JA AUTORIÕIGUSTE KAITSE KOLLISIOON	31
3.1 Ettevõtlusvabaduse riive ja selle lubatavus	31
3.2 Euroopa Kohtu lahendid	35
3.2.1 Scarlet Extended	35
3.2.2 UPC Telekabel Wien GmbH versus Constantin Film Verleih GmbH ja Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH	36
3.2.3 Football Association Premiere League	41
3.2.4 Coditel I	42
4. ÜHTNE AUTORIÕIGUSTE SÜSTEEM JA JÄRELDUSED	45
KOKKUVÕTE	51
SUMMARY	54
KASUTATUD KIRJANDUS	57
Teadusraamatud:	57
Teadusartiklid:	57
Euroopa Liidu ja rahvusvahelised õigusaktid:	60
Muud kohtulahendid:	61
Muud allikad:	62

SISSEJUHATUS

Autoriõigused on kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, kuhu on koondatud Euroopa Liidu põhiõigused ja –vabadused. Autoriõigused tekivad teose loomisega. Selleks puhuks tagatakse teose loojale õigused selle käsutamiseks – litsentside andmiseks ja oma töö eest tasu saamiseks. Teenuse osutajad, kes tahavad teoseid edasi müüa, peavad selleks saama õiguste valdajalt loa. Luba peab olema välja antud kõigile territooriumitele, kuhu teenuse osutaja müüa soovib.

Euroopa Komisjon võttis 6. mail 2015. aastal vastu digitaalse ühtse turu strateegia, mille esimene lause peale eessõna ütleb, et maailma majandus muutub üha digitaalsemaks.¹ Kaupade, teenuste, kapitali ning inimeste vaba liikumine on Euroopa Liidus juba tagatud. Samuti on isikutel ja ettevõtetel võimalik hõlpsasti saada ligipääsu sisule veebis ja seal ka tegutseda konkurentsi eeskirju järgides. Isikute tarbija- ning andmekaitse on kõrgel tasemel olenemata isikute rahvusest või nende asukohast. Piirangute maha võtmine on kasulik nii tarbijatele, ettevõtetele, kui ka majandusele. Digitaalse ühtse turu strateegia eesmärke on mitu, kuid üks neist on vabaneda põhjendamatust geoblokeerimisest.²

Digitaalse ühtse turu strateegia defineerib geoblokeerimist kui tava, mida kasutatakse kaubanduslikel eesmärkidel veebis kauplejate poolt ja mille tulemusel keelatakse juurdepääs veebilehtedele väljaspool tarbija asukohariiki.³ Autoriõiguste seisukohalt on geoblokeerimine tehniline vahend, millega piiratakse juurdepääsu sisuteenustele väljaspool teatud geograafilist piirkonda Euroopa Liidus, kuhu sisu omanik ei ole litsentseerinud oma autoriõiguste kaitstud teose ärilisel eesmärgil kasutamist. Praegu ei ole olemas ühtset autoriõiguste seadust, mis kohalduks terves Euroopa Liidus. Vaatamata jõupingutustele ühtlustada direktiivide näol liikmesriikide õigusakte, jäävad autoriõigused siiski siseriiklikuks.

Nimetatud strateegia üks eesmärkidest on ka lihtsam juurdepääs digitaalsele sisule. See eeldab ka ühtset Euroopa Liidu autoriõiguste raamistikku. Praegusel hetkel on veel võimalik sattuda teatud

¹ Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. aprill 2018.

² *Ibid.*, punkt 2.3

³ *Ibid.*

tõkete otsa, kui tegemist on autoriõiguste kaitstud sisuga toodete müümisega. Näiteks kui keegi tahaks veebikeskkonnas osta raamatu mõnest teisest liikmesriigiist, siis on üsna tavaline, et seda talle ei võimaldata ning ligipääs teenusele üldse puudub. See on probleem, eriti lähtudes kaupade ja teenuste vaba liikumise põhimõttest, sest teoreetiliselt peaks see kohalduma ka digitaalsetele teenustele.

Taolised tõkked võivad osutada kahjulikuks ka Euroopa majandusele. Kui ettevõtete jaoks hakkavad need liigselt probleeme tekitama, võivad nad kergesti loobuda piiriülestest digiteenustest. Kui seda teeksid enamus ettevõtteid, võib see mõjuda negatiivselt mitte ainult Euroopa sisemajanduse koguproduktile, vaid ka kogu Euroopa Liidu siseturule ja digitaalse ühtse turu mainele. Vastavalt digitaalse ühtse turu strateegiale võib kõigi tõkete eemaldamine endaga aga kaasa tuua lisa 415 miljardit eurot.⁴ Osa sellest võib tulla ka digitaalsete teenuste edasimüügist.

Autoriõigused on territoriaalsed, mis tähendab seda, et iga riik vastutab ise autorõiguse eeskirjade eest oma territooriumil.⁵ Sellest tulenevalt kaitsevad ühte ja sama autoriõigustega kaitstud sisuga toodet erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides ka erinevad seadused. See on põhjus, miks mõned veebiteenuste pakkujad ei lase teha oste kõigil ühel ja samal veebilehel ning suunavad teatud riigis asuva isiku vastavale veebilehele. Praeguses olukorras on selge, et kohustades ettevõtteid hankima igale territooriumile eraldi litsentsid selleks, et kedagi ei diskrimineeritaks nende asukoha või kodakondsuse pärast, on ettevõtjatele koormav. Sellest võib aga tuletada, et geoblokeeringute kaotamine piirab ettevõtjate ettevõtlusvabadust, mis on kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, ning on samuti kaitstud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 34, 35, 49 ja 56, mis keelavad ära liikmesriikidevahelised koguselised impordi- ja ekspordipiirangud, asutamisvabadust takistavad piirangud ning kapitali vaba liikumist takistavad piirangud.

Töö eesmärk on välja selgitada, kas ja kuidas piirab geoblokeeringute kaotamine ettevõtlusvabadust ettevõtetel, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisu toodetega ning kui kaugele võib minna ettevõtlusvabaduse piiramisega. Samuti välja selgitada, mida saaks sellisel juhul ette võtta.

⁴ *Ibid.*, punkt 1

⁵ Vesala, J. (2017). Geoblocking Requirements in Online Distribution of Copyright Protected Content: Implications of Copyright Issues on Application of EU Antitrust Law. - *Michigan State International Law Review*, Vol. 25, No. 3, lk 598.

Magistritöö autor on seadnud hüpoteesi, et geoblokeeringute kaotamine piirab ettevõtlusvabadust ettevõtetel, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisu toodetega.

Hüpoteesi toetamiseks on koostatud uurimisküsimused:

1. Millised on autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste suuremad probleemkohad seoses geoblokeerimise keelustamisega?
2. Kuidas ja kui suurel määral mõjutab autoriõigusega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimise keelustamine ettevõtlusvabadust?
3. Kuidas saaks rakendada geoblokeerimise keelustamist autoriõigusega kaitstud sisuga toodetele nii, et see ei piiraks ettevõtlusvabadust?

Teema on aktuaalne, arvestades, et Euroopa Liidu ühtse turu strateegia elluviimine alles käib ning see toob endaga pidevalt kaasa uusi probleemkohti, mis vajavad lahendamist. Hiljuti jõustus üleeuroopaline geoblokeeringut keelustav määrus, mis ei luba kaupade ja teenuste müügil seada klientidele erinevaid müügingimusi sõltuvalt nende kodakondsusest, elukohast või asukohast. Määrus ei kaota piiranguid autoriõigusega kaitstud sisu müügilt, nagu filmid, muusika, arvutimängud ja raamatud, sealhulgas e-raamatud, kuid töö selle nimel käib. Asukohapiirangud sellistel platvormidel ei kao suure tõenäosusega enne 2020. aastat. Seega on teema uudne.

Töö käigus on kasutatud uurimismeetodina kvalitatiivset analüüsi, mille käigus võrreldakse Euroopa Liidu õigusakte ja kohtupraktikat, mida omakorda võrreldakse erinevate arvamussliidrite hinnangutega.

Töö esimeses peatükis on autor selgitanud geoblokeerimise olemust, kuidas on Euroopa Liit jõudnud geoblokeerimise keelustamiseni, miks see niivõrd oluline on ning toonud välja seda kaitsvad põhjendused. Peatükk on oluline segitamaks Euroopa Liidu digitaalse ühtse turu strateegiat ja Euroopa Liidu institutsioonide seisukohti. Teises peatükis analüüsib autor, kuidas on autoriõigustega kaitstud sisuga tooted seotud geoblokeerimise ja selle keelustamisega. Samuti analüüsib autor, mis oli autoriõiguste eesmärk selle tekkimise algusaegadel võrreldes praegusega. Peatükis on välja toodud, kuidas Euroopa Liit autoriõigusesse ning sellega kaasnevatesse õigustesse sekkunud on. Välja tuuakse suuremad probleemkohad. Kolmandas peatükis analüüsib autor, kuidas mõjutab autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimise keelustamine

ettevõtlusvabadust. Selles käsitletakse ka meetmete proportsionaalsus ning kui kaugele võib minna ettevõtlusvabaduse riivega. Peatüki teises pooles toob autor välja Euroopa Kohtu lahendid, kus on omavahel kollisioonis kaks põhiõigust, et näha, kuidas kohus sellistes olukordades oma otsuseid teeb. Magistritöö neljandas peatükis teeb autor endapoolsed järeldused ning pakub lahendusele oma probleemi. Selle käigus toob välja põhjendused, miks väljapakutud lahendus oleks kõige proportsionaalsem nii Euroopa Liidu eesmärkide suhtes, ega riivaks samal ajal liigselt ei ettevõtlusvabadust ega autoriõigusi.

1. KAUPADE JA TEENUSTE VABA LIIKUMINE

Alustuseks analüüsib magistritöö autor, kuidas on jõutud Euroopa Liidus tänapäevani ning millistest eesmärkidest või põhimõtetest alusel on jõutud olukorrani, kus arutatakse geoblokeerimise peatamist kogu turul ning seal hulgas ka autoriõigusega kaitstud sisuga toodete puhul. Autor toob välja geoblokeeringute keelustamise kasulikkuse ja olulisuse.

1.1 Digitaalse ühtse turu strateegia

Siseturg mängib tähtsat rolli Euroopa majanduse jõukuse suurendamisel. Kaubavahetus Euroopa Liidus on suurenenud tänu siseturu olemasolule kümne aasta jooksul 15% aastas.⁶ Samuti tõstab see tootlikkust ja vähendab tänu tolliliidu tekitamisele, eeskirjade ühtlustamisele, liikmesriikide vahelisele toetusele ja konkurentsi tekkimisele ka kulusid. Sellest tulenevalt on viimase kümne aasta jooksul tekkinud täiendav majanduskasv 1,8% ja on ka loodud 2,5 miljonit uut töökohta.⁷

Euroopa Parlamendi siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon on antud teemat analüüsinud ning koostanud uuringu siseturu ja tarbijakaitse panus majanduse edendamisse. Uuringu käigus selgus, et kaupade, teenuste, inimeste ja kapitali vaba liikumist soodustav ja edendav tegevus võib omada suurt panust kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide sisemajanduse koguprodukti elavdamisse.⁸ Siseturu lõplik harmoniseerimine on kahtlemata kasulik kõigile – nii ettevõtjatele kui ka tarbijatele. Seda näitab ainuüksi juba see, et peale kõigi tõkete kõrvaldamist kasvaks Euroopa Liidu liikmesriikide sisemajanduse koguprodukt umbes 2-4% aastaks 2020.⁹ Euroopa Liidus on selle institutsioonide poolt uuesti käivitatud ühtse siseturu teemalised arutelud, „Euroopa 2020“, Euroopa Komisjoni aruanne „Ühtse turu strateegia Euroopa majanduse ja ühiskonna teenistuses“, teatis „Ühtse turu akt – kaksteist vahendit majanduskasvu edendamiseks ja usalduse suurendamiseks“, teatis „Ühtse turu akt II. Üheskoos uue majanduskasvu eest“ ning teatis

⁶ The Internal Market – Ten Years without Frontiers, lk 2. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/historical_overview/docs/workingdoc_en.pdf, 11. november 2017.

⁷ *Ibid.*

⁸ Siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni jaoks koostatud uuring, Contribution of the Internal Market and Consumer Protection to. (2014). Kättesaadav: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/518762/IPOL_STU\(2014\)518762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/518762/IPOL_STU(2014)518762_EN.pdf), 2. märts 2018.

⁹ *Ibid.*

digitaalse ühtse turu strateegia kohta, mida täiendavad veel¹⁰ mitmed Euroopa Parlamendi resolutsioonid nagu näiteks digitaalse ühtse turu rajamise lõpuleviimine¹¹ ja ettevalmistused digitaalse ühtse turu aktiks¹², e-valitsuse kui konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu juhtiva jõu kohta¹³.

2010. aastal avaldas Euroopa Komisjon oma aruande „Ühtse turu uus strateegia Euroopa majanduse ja ühiskonna teenistuses“. Aruanne hõlmas endas konkurentsi-, maksu-, tarbija-, digitaal- ja muud poliitikat. Komisjon tegi selles algatusi, millega taheti veelgi tugevdada ühtset turgu, et likvideerida ka säilinud tõkked. See kõik oli eeltöoks, et koostada teatis „Ühtse turu akt“, milles esitas Euroopa Komisjon ettepanekuid Euroopa majanduse tõstmiseks ja uute töökohtade loomiseks.

Holland oli esimene Euroopa Liidu liikmesriik, kes võttis vastu internetivabadust tagava õigusakti. Sellega keelati internetiteenuse pakkujatel blokeerida ükskõik millist tarbijale meelepärast infosisu nagu näiteks Facebook või Skype. See oli inspiratsiooniks ka Euroopa Liidule.¹⁴

2012. aasta lõpus tegi Euroopa Komisjon veel ka teise ettepanekute kogumi „Ühtse turu akt II“. Nimetatud akt pidi edasi arendama, et ära kasutada siseturu täielikku potentsiaali ja võimalusi turgutamaks majandust. Aktis esitas Komisjon 12 põhimeedet, mis tuleb Euroopa Liidu institutsioonidel viivitamatult vastu võtta. Põhimeetmed toetuvad neljale majandust kasvatavale, tööhõivet suurendavale ning usaldust tugevdavale kategooriale: kodanike ja ettevõtjate piiriülene liikuvus, integreeritud võrgustikud, digitaalmajandus ja meetodid tarbijausalduse tugevdamiseks. Lihtsamalt öeldes on Ühtse turu akt II täiendus Ühtse turu akt I'le, mille eesmärk on tekitada paremini integreeritud siseturg.

¹⁰ Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

¹¹ European Parliament resolution of 11 December 2012 on completing the Digital Single Market. 2012/2030(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0468+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.

¹² European Parliament resolution of 19 January 2016 on Towards a Digital Single Market Act. 2015/2147(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0009+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.

¹³ European Parliament resolution of 20 April 2012 on a competitive digital single market – eGovernment as a spearhead. 2011/2178(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0140+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.

¹⁴ Sluijs, J.P. (2012). Network Neutrality and Internal Market Fragmentation. - Common Market Law Review, Vol. 49, No. 5, lk 1647.

2015. aastal esitas Euroopa Komisjon teatise „Ühtse turu täiustamine: rohkem võimalusi inimestele ja ettevõtetele“¹⁵. Teatis sisaldab meetmeid kolmest valdkonnast: praktilise kasu tagamine inimestele nende igapäevaelus, Euroopa jaoks vajaliku ajakohastamine ja innovatsiooni edendamine ning uute võimaluste loomine tarbijatele, töötajatele ja ettevõtetele. Suurem tähelepanu on pööratud toodete ja teenuste turule. Püütakse parandada konkurentsivõimet, rahastamise kättesaadavust, tagada hästi toimiv energia siseturg, edendada investeringuid, kasutada ära digitaalse ühtse turu võimalusi ning hõlbustada töötajate vaba liikumist. Nimetatud strateegia ettepanekuid ja plaane katsetatakse 2016. ja 2017. aastal, mille lõpuks teeb Euroopa Komisjon ülevaatliku kokkuvõtte strateegia rakendamise tulemuste kohta. Digitaalsete võimaluste ära kasutamise osa rakendamine võib osutuda neist kõige keerukamaks. Komisjoni 2015. aasta ühtse turu strateegia sisaldab kava Euroopa digitaalmajanduse kujundamiseks seaduslikul tasandil.

Euroopa meetmete puudumisest tulenevate kulude ülevaatest ning parlamendi siseturu- ja tarbijakomisjoni (IMCO) uuringust siseturu ja tarbijakaitse panuse kohta majanduskasvu saab näha, et digitaalse ühtse turu moodustamine võib Euroopa Liidu sisemajanduse koguprodukti suurendada umbes 415 miljardi euro võrra¹⁶. Uuring näitab, et teatud poliitilistes valdkondades on võimalik 80%-l organisatsioonidest kulusid kärpida 10-20%, kui võtta kasutusele pilvandmetöötlus. Lisaks on veel eeliseid nagu näiteks kaugtöö kasutamine (46%), tootlikkuse (41%) ja standardiseerimise kasv (35%), uued äriühingud (33%) ja uued turud (32%)¹⁷. Samuti aitaks see lahendada või leevendada demograafilisi probleeme. Nimelt võivad sellest kasu saada kaitsetumad isikud nagu näiteks puudega isikud, vanurid, isoleeritud isikud ja kehvemal elujärgel olevad isikud, kellel ei ole võimalik alati füüsiliselt vajalikus kohas viibida¹⁸.

Üheks uuemaks ja innovaatilisemaks teemaks ning arenguvaldkonnaks praegusel ajal ongi just digitaalne ühtne turg. Nimetatud valdkond annab palju uusi võimalusi majanduskasvuks.

¹⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Ühtse turu täiustamine: rohkem võimalusi inimestele ja ettevõtetele. COM(2015) 550 final, 28.10.2015. <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/14007?locale=et>, 2. märts 2018..

¹⁶ Siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni jaoks koostatud uuring. Contribution of the Internal Market and Consumer Protection to Growth. Siseturu ja tarbijakaitse panus majanduskasvu. (2014.) Kättesaadav: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/518762/IPOL_STU\(2014\)518762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/518762/IPOL_STU(2014)518762_EN.pdf), 2. märts 2018.

¹⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Pilvandmetöötluse võimaluste kasutamine Euroopas. COM(2012) 529 final, 27.09.2012. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012DC0529&from=EN>, 2. märts 2018.

¹⁸ *Ibid.*

Paljulubavad uuendused toovad aga kaasa ka vajaduse valdkonda reguleerida nii, et see suudaks kaasa käia pidevalt uueneva tehnoloogiaga ning tagada seal juures turvalisus ning tootjate õiglane kohtlemine.

2012. aasta lõpus võttis Euroopa Parlament vastu resolutsioonid digitaalse ühtse turu rajamise lõpuleviimise kohta¹⁹ ja digitaalse vabaduse strateegia kohta Euroopa Liidu välispoliitikas²⁰. Euroopa Parlament toetab võrguneutraalsuse põhimõtet²¹. Võrguneutraalsus tähendab, et internetis teenust pakkuv isik ei diskrimineeri, riku, halvenda (ka hinna kaudu) ega blokeeri mitte kellegi õigust kasutada pakutavat teenust. Teenus võib anda juurdepääsu ükskõik millisele sisule, rakendusele või muule teenusele ja seda saab kasutada, saata, posti teel saata, vastu võtta nii, et see ei sõltu sihtkohast või algallikast.²²

Interneti populaarsus seisneb selle lihtsuses, kättesaadavuses ja avalikkuses kõigile, kellel on internetiühendus.²³ Kuigi interneti keskkond pakub suurepäraselt ruumi ühise siseturu kasutamiseks, siis ülepiiriliste ostude sooritamine ja teenuste saamine ei ole arenenud sama jõudsalt kui seda võimaldavad tehnoloogiad.²⁴ Euroopa Liit ei ole alati olnud avatud igasuguseks vabaks liikumiseks, nagu ta seda on tänapäeval. Veebitehnoloogiate arenedes on iga riik seisnud enda eest ning sätestanud oma turgude kaitseks ka oma reeglid.²⁵

Nagu Euroopa Liit ise, nii arenevad ka tehnoloogiad kiiresti ja inimestel on soov sooritada oste ka väljastpoolt oma elukohariiki.²⁶ Sellest tulenevalt on vajadus ka raamistikule, mille järgi teenuse saajad ja teenuse pakkujad käituda saaksid. Veebipõhised programmid on enda alla võtnud juba

¹⁹ European Parliament resolution of 11 December 2012 on completing the Digital Single Market. 2012/2030(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0468+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.

²⁰ *Ibid.*

²¹ Euroopa Parlamendi 27.10.2015.a pressiteade. Võrguneutraalsus ja rändlustasude kaotamine. Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20151022IPR98802/vorguneutraalsus-ja-randlustasude-kaotamine>, 2. mai 2018.

²² Bartoki-Gönczy, B., Dömötörfy, B. (2014b). Net Neutrality and Competition Law: New Business Models and Changing Regulatory Approach in the European Union. - *US-China Law Review*, Vol. 11, lk 416.

²³ *Ibid.*, lk 417.

²⁴ Bezakova, D. (2013). The Consumer Rights Directive and Its Implications for Consumer Protection Regarding Intangible Digital Content. - *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Vol. 7, No. 2, lk 180.

²⁵ Keegan, S. (2010). Symposium on European Law & Technology. - *Loyola Law and Technology Annual*, Vol. 9, No. 1, lk 142.

²⁶ Kumar, N. (1994). Regional Trading Blocs, Industrial Reorganization and Foreign Direct Investments. The Case of the Single European Market. - *World competition*, Vol. 18, No. 2, lk 40.

nii füüsilise, kultuurilise kui ka poliitilise maastiku.²⁷ Arengud tehnoloogiavaldkonnast tekitavad tarbijates mõistetava ootuse, et internetiteenused on kättesaadavad, taskukohased ja turvalised.²⁸ Tarbija kasu e-kaubanduse laienemisel seisneb selles, et tema jaoks on kättesaadavamad kiirelt arenevad uued tooted, paremad hinnad, kaupade ja teenuste suurem valik ning võimalus leida sobiv hinna ja kvaliteedisuhe. Piiriülene kaubandus annab soodsad tingimused pakkumiste lihtsamaks võrdlemiseks²⁹.

Lisaks „Euroopa 2020“-le avaldas Euroopa Komisjon 2010.-l aastal ka aruande „Ühtse turu uus strateegia Euroopa majanduse ja ühiskonna teenistuses“. Selle aruande eesmärk oli arendada ühtse turu strateegia, mis hõlmaks endas kõiki asjasse puutuvaid poliitilisi valdkondi, mille hulka kuulub ka digitaalpoliitika. Digitaalne ühtne turg on üks komponentidest, mis täidab eesmärki saavutada ilma tõketeta ühtne siseturg.

2015. aastal võttis Euroopa Komisjon vastu praegusel hetkel põhiliseks alustalaks oleva digitaalse ühtse turu strateegia, mis sisaldab kolme sammast:

1. isikute lihtsam juurdepääs digitaalsetele kaupadele ja teenustele üle Euroopa;
2. digitaalsete võrkude ja innovaatiliste teenuste arendamiseks sobivate ja võrdsete tingimuste loomine;
3. digitaalse majanduse arenemisvõimaluste soodustamine.

Nende sammaste juurde kuuluvad Euroopa Komisjoni koostatud põhimeetmed, mis moodustavad tegevuskava. Komisjon koostas ka digitaalühiskonna ja -majanduse indeksi nimega veebiabivahendi, et hinnata Euroopa digitaalühiskonna ja -majanduse arengut. Veebiabivahend sisaldab näitajaid, mis esitlevad Euroopa Liidu digitaalse poliitika meetmeid ja kajastavad iga liidu riigi saavutusi antud valdkonnas. Euroopa Komisjon on pärast digitaalse ühtse turu strateegia avaldamist teinud mitmeid kujundamiseks ettenähtud seadusandlikke ettepanekuid, milles keskendutakse kriitilistele küsimustele nagu näiteks õigustamatud asukohapõhised piirangud³⁰,

²⁷ Georgini, J. (1995). International Digital Publishing and Territorial Copyright: Is the European Union Letting Infringers Slip Through its „Nets“. - *Brooklyn Journal of International Law*, Vol. 21, No. 1, lk 248.

²⁸ Bartoki-Gönczy, B. (2014a). Towards a Single Market for Telecoms. Critical Assessment of the Measures Proposed by the European Commission Related to Authorisation, spectrum Assignment and Net Neutrality. - *European Networks Law & Regulation Quarterly*, No. 1, lk 12.

²⁹ Meinrath, S.D., Losey, J.W., Pickard, V.W. (2011). Digital Feudalism: Enclosures and Erasures From Digital Rights Management to the Digital Divide. - *Commonlaw Conspectus*, Vol. 19, lk 424.

³⁰ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus mis käsitleb siseturul asukohapõhist piiramist ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse

pakkide piiriülene kättetoimetamine³¹, veebisisuteenuste piiriülene kaasaskantavus³², tarbijakaitsealase koostöö määruse läbivaatamine³³, audiovisuaalsed meediateenused³⁴, kaupade interneti- ja muu kaugmüügi lepingud³⁵, digitaalsisu kättesaadavaks tegemise lepingud³⁶.

Kuna veebiplatvormidel pakutavad kaubad ja teenused on peamiselt riigisisesed, siis ei saa Euroopa kodanikud vabalt kasutada seal pakutavaid hüvesid. 2014. aastal tegid vaid 15%³⁷ kodanikest oma sisseoste teistest liikmesriikidest ja vaid 16% ettevõtjatest turustavad oma kaupu ja teenuseid väljaspool oma asukohariiki.³⁸

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvab, et digitaalse ühtse turu rakendamine Junckeri Euroopa Komisjoni praeguse ametiaja jooksul on ebareaalne. Seda arvatakse just seetõttu, et

määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ. COM(2016) 289 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0289>, 2. märts 2018.

³¹ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuste kohta. COM(2016) 285 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0285&from=ET>, 2. märts 2018.

³² Komisjoni 9.12.2015.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus veebisisuteenuste piiriülese kaasaskantavuse tagamise kohta siseturul. COM(2015) 627 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015PC0627&from=ET>, 2. märts 2018.

³³ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus tarbijakaitsealaste õigusaktide jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta. COM(2016) 283 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0283&from=EN>, 2. märts 2018.

³⁴ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta, et võtta arvesse muutuvat turuolukorda. COM(2016) 287 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0287>, 2. märts 2018.

³⁵ Komisjoni 31.10.2017.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv kaupade internetimüügi ja muu kaugmüügi müügilepingutega seonduvate teatavate aspektide kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 1999/44/EÜ. COM(2017) 637 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0637>, 2. märts 2018.

³⁶ Komisjoni 9.12.2015.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv digitaalse sisu üleandmise lepingutega seonduvate teatavate aspektide kohta. COM(2015) 634 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015PC0634&from=ET>, 2. märts 2018.

³⁷ Hunter, J., Wilson, M. Cross-border online shopping within the EU. Learning from consumer experience. Kättesaadav: http://www.anec.eu/attachments/ANEC-RT-2015-SERV-005.pdf?utm_source=Triggermail&utm_medium=email&utm_campaign=Post%20Blast%20%28bii-e-commerce%29:%20EU%20regulators%20open%20cross-border%20e-commerce%20%E2%80%94%20Meal%20kit%20delivery%20services%20bite%20into%20UK%20supermarket%20revenue%20%E2%80%94%20E-commerce%20startups%20seeking%20acquisitions&utm_term=BII%20List%20E-Comm%20ALL, 2. märts 2018.

³⁸ Eurostat 14.12.2017.a uuring: E-commerce in EU enterprises. 1 in 6 EU businesses sold on the web in 2016. Some difficulties still hinder cross-border sales. Kättesaadav: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8536129/9-14122017-AP-EN.pdf/084bc3ac-be33-4090-ad3a-cc326f0e2232>, 2. märts 2018.

puuduvad asjakohased teadus- ja mõjuuringud.³⁹ President Juncker ütles Euroopa Komisjoni uute poliitiliste suuniste tutvustamise ajal:

„Ühendatud ühtse e-turu loomisega saame tekitada kuni 250 miljardi euro ulatuses täiendavat majanduskasvu järgmise Komisjoni ametiaja jooksul ning luua seekaudu sadu tuhandeid uusi töökohti, eelkõige noorematele töötajatele, ja elujõulise teadmispõhise ühiskonna.“⁴⁰

Autor on seisukohal, et arvestades tänapäevaseid võimalusi ning innovaatilisi tehnoloogiasaavutusi on see oluline piirang ühtse siseturu seisukohalt. Digitaalne ühtne turg oleks kindlasti Euroopa Liidu turgu laiendav ning majandust edendav võimalus. Mugavus on tarbija jaoks oste tehes oluline aspekt ning praegused regulatiivsed tõkked ja turu killustatus võib viia selleni, et kodanikud ei tee enda jaoks meelepäraseid oste ning ettevõtete areng aeglustub. Takistuseks selliste mugavuste kasutamiseks võib olla hirm ja teadmatus, kes ja kuidas kaitseb neid, kui teenuse pakkujaga peaks tekkima probleeme. Ei tea, kuhu pöörduda, kes vastutab ja mille eest. Samuti oluline asukohapõhine hindadega diskrimineerimine.

1.2 Geoblokeerimine

Kõige suurem takistus, mis piirab juurdepääsu ja valikut autoriõigustega kaitstud sisuga toodetele on geoblokeerimine. Geoblokeerimist saab määratleda kui tehnoloogiate kasutamist, mis piiravad teatud veebilehekülje juurdepääsetavust.⁴¹ Digitaalse ühtse turu strateegias defineeritakse geoblokeerimist kui vahendit, mida müüja kasutab ärielistel eesmärkidel veebilehele juurdepääsu keelamiseks teistes liikmesriikides.⁴² Autoriõiguste seisukohalt on geoblokeerimine tehniline

³⁹ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 24.2.2016.a arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia““. COM(2015) 192 final, p 3.8. Kättesaadav: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.071.01.0065.01.EST&toc=OJ:C:2016:071:FULL, 2. märts 2018.

⁴⁰ Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

⁴¹ Kra-Oz, T. (2017). Geo-blocking and the legality of circumvention. – *The Journal of the Franklin Pierce Center for Intellectual Property*. Vol. 57, No. 3, lk 388.

⁴² Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

meede, mis keelab juurdepääsu võrguteenustele väljaspool geograafilist piirkonda või liikmesriiki, kus sisu omanikud on litsentseerinud oma autoriõigustega kaitstud teoste ärilist kasutamist.⁴³

Kui litsentsi omaja astub üle litsentsiga määratud territooriumi piiridest, müües sisu kellelegi väljaspool lubatud territooriumi, ei ole autor enam autoriõiguste rikkumise eest kaitstud. Sellest tulenevalt on litsentsi saajad sunnitud kasutama tehnilisi vahendeid autoriõiguste kaitseks.

Tänu kiirele ja laialtlevinud internetiühendusele on autorid hakanud üha enam enda loodud sisu jagama läbi digitaalsete turunduskanalite.⁴⁴ Internetikaubanduse areng on toonud ettevõtjatele kaasa uusi ärivõimalusi. Tarbijate jaoks tähendab see laiemat valikut ja suuremat ligipääsu erinevatele toodetele ja teenustele. Siiski leiavad nii tarbijad kui ka ettevõtjad tihtipeale, et neid diskrimineeritakse kodakondsuse või elukoha alusel. Euroopa Komisjon ja Euroopa tarbijakeskus saavad regulaarselt kaebusi tarbijatelt, kellele on keelatud juurdepääs odavamale veebilehele või pakkumisele ja allahindlustele.⁴⁵ Kliendid seisavad sageli silmitsi kõrgemate hindadega või raskustega saada samu teenuseid kui kohalikud kliendid. Erinevused juurdepääsu-, hinna- või müügingimuste osas võivad tuleneda erinevustest erinevates liikmesriikides tarnekulude või seaduslike nõuete vahel. Siiski on need tihti motiveeritud territoriaalsest killustatusest Euroopa Liidus. See just ongi vastuolus ühtse turu ideega. See võib viia klientide usalduse vähenemiseni ja suurema vastumeelsuseni teha piiriüleseid oste isiklikult kui ka veebis. Veel enam, kasutamata jäänud võimalused ettevõtetele kui ka Euroopa majandusele ulatuvad kaugemale kui üks ost, millest üksikettevõtja võib koguda suuremat kasumit.

Euroopa Komisjoni strateegia digitaalse ühtse turu loomise kohta omab käesolevas töös tähtsust, sest üks teemadest strateegias oli kaotada põhjendamatu geoblokeerimine. Strateegia eesmärgiks on samuti anda tarbijatele parem ligipääs digitaalsele sisule.⁴⁶ Digitaalse ühtse turu strateegia kohta on pikemalt selgitatud ka eelnenud alapeatükis, mille eesmärk oli anda ülevaade sellest, et

⁴³ Mazziotti, G. (2016) Is geo-blocking a real cause for concern in Europe?. - *European Intellectual Property Review*, Vol. 38, No. 6, lk 365.

⁴⁴ Lee, Y. H. (2012). Used Soft GmbH v. Oracle International Corp (Case C-128/11) - Sales of "Used" Software and the Principle of Exhaustion. - *International Review of Industrial Property and Copyright Law*, Vol. 43, No. 7, 846 – 847.

⁴⁵ Komisjoni 28.10.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Ühtse turu täiustamine: rohkem võimalusi inimestele ja ettevõtetele. COM(2015) 550 final. Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/14007?locale=en>, 2. märts 2018.

⁴⁶ Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

geoblokeerimise problemaatika autoriõigustega kaitstud sisuga toodete teemal ning teenuste vaba liikumise osas ja üldisemalt ka ligipääs teenustele on tunnustust saanud ka Euroopa Komisjoni tasemel. Euroopa Komisjoni strateegia digitaalse ühtse turu loomise kohta võeti vastu mais 2015. aastal.⁴⁷ Euroopa Komisjon on sellel alal välja andnud mitu teatist ja määrust. Nüüd hinnatakse neid dokumente teenuste vaba liikumise ja autoriõigustega kaitsustud sisu geoblokeerimise osas.

Käesoleva töö puhul on huvi suunatud Komisjoni digitaalse ühtse turu strateegia eesmärgile ära hoida põhjendamatu geoblokeerimine ja saavutada parem juurdepääs digitaalsele sisule Euroopa Liidus.⁴⁸ Aastaid tagasi, kui teenusepakkujad hakkasid oma digiteenuseid Euroopas levitama, rõõmustasid inimesed, et sellest hetkest alates on neil täielik ligipääs kõigile toodetele ja teenustele. Nad said aga pettumuse osaliseks, avastades, et teenuse pakkujad tegid erinevaid pakkumisi erinevates riikides, suunasid neid ümber kohalikule veebilehele ning pakkudes erinevates riikides erinevat sisu.⁴⁹

Näiteks võib tuua iTunes Music Store⁵⁰, kes tahtis siseneda Euroopa Liidu turule. Euroopa kliendid olid aga segaduses, miks on neile sätestatud erinevad tingimused. Tuleb välja, et see on tingitud autoriõiguste piirangutest. Peale aastatepikkusi vaidlusi, tuleb Apple'l siiski leppida sellega, et iTunes'i kasutamiseks Euroopa Liidu kõikides liikmesriikides tuleb tal saada ka kakskümmend kaheksa litsentsilepingut.

Euroopa digitaalse ühtse turu strateegias⁵¹ on komisjon toonud välja olulisi punkte. Vähem kui kümne aastaga hakkab enamus majanduslik tegevus sõltuma digitaalsetest ökosüsteemidest, integreerides digitaalseid infrastruktuure, riistvara, tarkvara, rakendusi ja andmeid. Kõigi sektorite digitaalseks muutmine on eelduseks sellele, et Euroopa Liit säilitaks oma konkurentsivõime maailmas ja jääks alles ka tugev tööstusbaas. Samuti on vaja üle minna aruka teenuste ja tööstusmajandusele. Digitaalse majanduse lisaväärtusest tuleneb umbes 75% traditsioonilistest

⁴⁷ Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

⁴⁸ Ibid, punkt 6.

⁴⁹ Hoffman, J. (2016). Crossing borders in the digital market: a proposal to end copyright territoriality and geo-blocking in the European Union. – *The George Washington International Law Review*. Vol. 49, No. 1, lk 143.

⁵⁰ iTunes on Apple tarkvara muusika allalaadimiseks ja kuulamiseks. Kättesaadav: <https://www.apple.com/itunes/>, 11. mai 2018.

⁵¹ Euroopa Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final, p 4. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

tööstusharudest, mitte info- ja kommunikatsioonitehnoloogiast. Digitaalse tehnoloogia integreerimine ettevõtete igapäevategevusse on küll aeglane ja raske protsess. Kõigest 1,7% ettevõtetest Euroopa Liidus kasutas ära kogu digitaalse tehnoloogia võimaldatava, mille hulka kuulub ka mobiilne internet, pilveandmetöötlus, sotsiaalsed kanalid ja suurandmed. Samal ajal ei kasuta 41% Euroopa Liidu ettevõtetest üldse digitaalseid tehnoloogiaid.⁵²

25. detsembril 2016. aastal tegi Euroopa Komisjon ettepaneku koostada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb siseturul asukohapõhist piiramist ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ⁵³. Määrus⁵⁴ avaldati Euroopa Liidu Teatajas 2. märtsil 2018. aastal ning kohaldub alates 3. detsembrist 2018. Nimetatud määruse esimeses põhjenduses on selgitatud:

„selleks et kasutada täielikult ära siseturu kui sisepiirideta ala võimalusi, kus on tagatud muu hulgas kaupade ja teenuste vaba liikumine, ei piisa üksnes liikmesriikide vahel olevate tõkete kaotamisest. Tõkete kaotamist võivad takistada eraõiguslike isikute loodud takistused, mis ei ole kooskõlas siseturu vabadustega. See juhtub siis, kui ühes liikmesriigis tegutsev kaupleja tõkestab või piirab teistes liikmesriikides asuvate, piiriüleseid tehinguid teha soovivate klientide juurdepääsu kaupleja kasutajaliidestele, näiteks veebisaitidele ja rakendustele (asukohapõhise tõkestusena tuntud praktika). Samuti leiab see aset teatavate kauplejate muu tegevuse kaudu, mis seisneb nende pakutavate kaupade ja teenuste saamiseks teistest liikmesriikidest pärit klientidele erinevate kättesaadavuse üldtingimuste kehtestamises nii veebikeskkonnas kui ka veebivälises keskkonnas. Kuigi erinev kohtlemine võib olla teatavatel juhtudel objektiivselt õigustatud, tõkestavad või piiravad mõned kauplejate tavad muudel juhtudel kaupade või teenuste kättesaadavust piiriüleseid tehinguid teha soovivatele klientidele või kehtestavad sellega seoses erinevaid kättesaadavuse üldtingimusi, mis ei ole objektiivselt põhjendatud.“⁵⁵

⁵² *Ibid.*

⁵³ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus mis käsitleb siseturul asukohapõhist piiramist ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ. COM(2016) 289 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0289>, 2. märts 2018.

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. veebruar 2018.a määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatu asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ, ELT L 60 I, 02.03.2018.

⁵⁵ *Ibid*, põhjendus nr 1.

Esimese peatüki kokkuvõtteks võib öelda, et kaubandustõkkeid hakati majanduslikul eesmärgil eemaldama juba 1958. aastal Rooma lepinguga. Euroopa Liidu toimimise lepingu alusel on siseturul tagatud teenuste, kaupade, kapitali ja isikute vaba liikumine. Uurimise käigus selgub, et digitaalse ühtse turu loomine ja geoblokeerimise keelustamine on kasulik mitmel põhjusel. Esiteks majanduslik kasu. Suurem ligipääs digitaalsele sisule turgutab veebipõhist kaupade ja teenuste liikumist ühest liikmesriigist teise. Teiseks takistab digitaalne ühtne turg ja geoblokeerimise keelustamine elukoha või asukoha alusel diskrimineerimist. Kolmandaks on kaupade ja teenuste kättesaadavus tarbijale mitmekesistab nende valikut. Selge on see, et geoblokeerimise keelustamine on vajalik täitmaks Euroopa Liidu siseturu eesmärke. See eeldab ka autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimist.

2. GEOBLOKEERINGUTE EEMALDAMINE

AUTORIÕIGUSTEGA KAITSTUD SISUGA TOODEDELT

Geoblokeerimise keelamisega autoriõigustega kaitstud sisuga toodete puhul rakenduvad rohkem kui kunagi varem ka erinevad autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste regulatsioonid. Selles peatükis juhib töö autor tähelepanu selliste regulatsioonide olukorrale ning analüüsib nende adekvaatsust praeguse aja tehniliselt keerulises ühiskonnas ning seda ka tulevikku silmas pidades.

2.1 Autoriõiguste aegumine

Alates 19. sajandist on autoriõiguste kaitse olemasolu õigustatud eesmärgiga kaitsta autorite loomingulist investeringut.⁵⁶ See on justkui moraalne põhjendus. Nähakse, et töö autoril on loomulik õigus omada oma töö tulemust. Selline vaatenurk on esindatud ka John Locke filosoofilises kirjanduses.⁵⁷ Inglise filosoof John Locke kirjutas oma tekstis „Teine traktaat valitsemisest“, et igal isikul on omandiõigus tema enda isikule ning tema kehalt tulnu ja tema käte töö on tema. Samas võib põhjendus olla ka praktilisem. Arvatakse, et ilma autoriõiguste kaitseta ei oleks autoritel mingisugust majanduslikku motivatsiooni suurema koguse tööde loomiseks. Kolmas põhjendus on seotud sotsiaalse kasuga. Autoreid julgustatakse jagama oma tööd, andes neile autoriõiguste kaitsega tagatise, et nad saavad sellega ka kasumit. Euroopas on tavaks see, et autoriõigus on autori loomulik õigus saada oma töö eest tasu.⁵⁸ Kõiki neid põhjendusi saab siiski proovile panna. Küsitav on see, kui palju autorid sellest tegelikult kasu saavad. Tõsiasi on, et kõige rohkem peaks sellest rahalist kasu saama teose looja ning turustaja. Üsna tüüpiline on see, et teose looja annab õigused üle selle avaldajale.⁵⁹ William Patry vaidleb, et loomingulise töö tootmine ei ole positiivses korrelatsioonis autoriõiguste suhtelise kaitsega.⁶⁰

⁵⁶ Kelli, A., Pisuke, H. (2017). Põhiseaduse paragrahv 39 – Ü. Madise jt (toim), *Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne 4*, Tallinn: Juura.

⁵⁷ Locke, J. (2000). *Second Treatise Of Government*. South Bend: Infomotions Inc, lk 13.

⁵⁸ Ühendkuningriigis on olnud traditsiooniks õigustada autoriõigust kommertslike stiimulite tõttu, et luua uusi teoseid.

⁵⁹ Stephen Witt kirjeldab oma raamatud, kuidas muusika voogedastuspratvormid on vaid raha kaotajad, hoolimata sellest, et kulutavad suure koguse raha litsentside hankimiseks, mis peaks meelitama kasutajaid. Vaatamata sellele on olemas artiste, kelle loomingut on miljon korda mängitud, kuid tasud selle eest ulatuvad vaid sadadesse dollaritesse. Witt, S. (2015). *How music got free: What happens when an entire generation commits the same crime*. London: The Bodley Head, lk 261.

⁶⁰ Patry, W.F. (2012). *How to fix copyright*. New York: Oxford University Press, lk 77.

19. sajandil olid autorid suurimad autoriõiguste eest võitlejad, tänapäeval on nendeks just avaldajad nagu plaadifirmad, filmistuudiod ja kirjastajad.⁶¹ Nüüd on ka küsitav autoriõiguste kaitse uutele tehnoloogilistele toodetele ning kas praegu kehtivad autoriõigused on adekvaatsed⁶². Euroopa Liidu üks suurimaid väljakutseid praegusel ajal on traditsiooniliste autoriõigustega kaitstud sisuga toodete kohaldamine digitaalsesse maailma. Probleemiga on nüüdseks tegeletud juba kümmekond aastat.⁶³ Autoriõigused olid varasemalt loodud põhiliselt siiski ühte tüüpi tehnoloogiale, milleks oli trükipress, mitte informatsiooniajastu tehnoloogiad.⁶⁴ Tehnilised vahendid autoriõigustega kaitstud toodete reprodutseerimiseks ja nendega koos ka autoriõigused on arenenud alates kaheksateistkümnendast sajandist.⁶⁵ On tekkinud küsimusi, kas autoriõiguste esialgne alus, eriti raamatute puhul, on piisavalt paindlik, et pakkuda kaitset ka tänapäeval uutele teosekategoriatele, millest paljudel ei ole reaalset eksistentsi ning mida toodetakse küberruumis.⁶⁶

Jessica Litman tõstatab selle teema juba oma 2001. aasta raamatus. Vaatamata raamatu vanusele on see teema endiselt aktuaalne ja seega ka sobilik magistritöös kasutamiseks. Ta on arvamisel, et autoriõiguse seadused aeguvad tehnoloogia arenguga. Autoriõigusega seotud tööstused leiavad, et vana juriidilise keele kasutamine uue konteksti puhul tekitab ootamatuid tulemusi. Selle tulemusel leiavad nad enda jaoks uusi eeliseid ning samal ajal ka ebasoodsate tingimuste ohvritena. Neile oleks kasulik jätta alles vanad tingimused, mis soodustavad nende tegevust ning samal ajal vajavad nad uusi, mis eemaldaksid nende jaoks tekkinud takistused.⁶⁷ Ka Indrek Tarand, Eesti ja Euroopa Liidu poliitik, riigiametnik, diplomaat ja ajaloolane, on oma blogis taolist arvamust väljendanud.⁶⁸

⁶¹ Davis, J. (2008). *Intellectual Property Law (core Texts Series)*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, lk 23.

⁶² Andersen, Anna-Maria. (2017). Facing human rights attributes of copyright in Europe in the context of the EU Digital Single Market. – The principle of equality as a fundamental norm in law and political philosophy. Vol. 8 (Eds.) B. Wojciechowski, T. Bekrycht, K. M. Cern. *Lodz: Łódź University Press*, 173-182, lk 180.

⁶³ Schonhofen, S. (2016). Usedsoft and its aftermath: The resale of digital content in the European Union. – *Wake Forest Journal of Business and Intellectual Property Law*, Vol. 16, No. 2, lk 264.

⁶⁴ Rub, G.A. (2017). Copyright Survives: Rethinking the Copyright-Contract Conflict. - *Virginia Law Review*, Vol. 103, No. 114, lk 1190.

⁶⁵ Litman, J. (2001). *Digital Copyright: Protecting intellectual property on the Internet, the Digital Millennium Copyright Act, copyright lobbyists conquer the Internet, pay per view...pay per listen...pay per use, the war against Napster, what the major players stand to gain, what the public stands to lose*. 2nd ed. New York: Prometheus Books, lk 24.

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ *Ibid.*, lk 22.

⁶⁸ Tarand, I. (2015). Julia Reda raport autoriõigustest: Harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. Kättesaadav: <https://www.tarand.ee/2015/07/julia-reda-raport-autorioigustest/>, 19. aprill 2018.

Selleks, et teha mitme territooriumi vahel litsentseerimine lihtsamaks, on koostatud 2014/26/EL direktiiv autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste kollektiivse haldamise ning mitme territooriumi vahel litsentseerimise kohta muusikateoste õiguste kasutamiseks veebis kasutamiseks siseturul.⁶⁹ See on kasulik siis, kui territooriumidel, kuhu litsentsi taotletakse, on ka ülejäänud autoriõiguste osas ühesugused või vähemalt sarnased. Direktiiv kaitseb autoreid multi-territoriaalse litsentseerimise ja kollektiivse esindamise juures oma õiglase tasu saamisega ega aita käesolevas töös püstitatud probleemi lahendamisel.

Euroopa Parlament kiitis heaks seaduseelnõu, mille alusel keelustatakse igasugune geoblokeerimine. 22.03.2018.a jõustus üle-euroopaline Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/302, 28. veebruar 2018, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatut asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ⁷⁰, mis ei luba kaupade ja teenuste müügil seada klientidele erinevaid müügitingimusi sõltuvalt nende kodakondsusest, elukohast või asukohast. Määrus on lühike, kuid konkreetne ning kohaldub kõikides liikmesriikides alates 3. detsembrist 2018. aastal. Kuigi määrusest jäid praegu välja autoriõigusega kaitstud sisu müük, nagu filmid, muusika, arvutimängud ja raamatud, siis vaadatakse olukord uuesti üle 2020. aastal⁷¹.

Euroopa Komisjon on ütelnud oma ettepanekus autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul, et „Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste erandid ja piirangud on ühtlustatud ELi tasandil. Mõne erandi eesmärk on saavutada avaliku poliitika eesmärke, nagu teadusuuringud või haridus. Kuna hiljuti on kerkinud esile uued kasutusviisid, ei ole selge, kas need erandid on endiselt sobivad, et

⁶⁹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 26. veebruar 2014.a direktiiv 2014/26/EL, autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateoste internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalse litsentseerimise kohta siseturul, ELT L 84/72, 20.3.2014.

⁷⁰ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 28. veebruar 2018.a määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatut asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ, ELT LI 60/1, 2.3.2018.

⁷¹ European Commission, 22.03.2018. Questions and answers relating to the Regulation on addressing unjustified geo-blocking and their forms of discrimination based on customers' nationality, place of residence or place of establishment within the Internal Market („Geo-blocking Regulation“). Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/geo-blocking-regulation-questions-and-answers>, 19. aprill 2018.

saavutada õiglane tasakaal autorite ja muude õiguste omajate huvide ning kasutajate huvide vahel. Lisaks on need erandid riigisiseseid ja õiguskindlus seoses piiriülese kasutusega ei ole tagatud.⁷²

Samas on selgitatud määruse kolmandas põhjenduses, et „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/123/EÜ (3) artikli 20 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et liidus asuvad teenuseosutajad ei kohtle teenuse saajaid kodakondsuse või elukoha tõttu erinevalt. Kõnealune säte ei ole siiski osutunud diskrimineerimise vastu võitlemisel täielikult tõhusaks ega ole piisavalt vähendanud õiguskindlusetust. Käesoleva määruse eesmärk on veelgi täpsustada direktiivi 2006/123/EÜ artiklit 20, määrates kindlaks teatavad olukorrad, kus erinev kohtlemine kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ei ole selle sätte kohaselt õigustatud.“⁷³.

Nagu näha, ja nagu on ka Euroopa Komisjon öelnud, siis ei ole Euroopa Liidu siseseid piire ületaval autoriõigustega kaitstud sisu puhul digitaalne ühtne turg veel reaalsus.⁷⁴ Internet on andnud ja muutnud võimalusi autoriõigusega kaitstud sisu levitamiseks.⁷⁵ Küll aga võib öelda, et isiku päritoluriigis kättesaadava veebisisu valik ei kajasta Euroopa kultuurilise tootmise pakutavat laiust. Seega on Euroopa Liidu veebiturg kaugel oma kogu potentsiaali kasutamisest. Isegi kui teosed on Euroopa Liidus kättesaadavad, on neid raske leida. Veel enam, on ka juhuseid, kus isikud ei saa ligipääsu sisu levitavale teenusele, mis on saadaval erinevates riikides, välja arvatud seal, kus isik parasjagu asub. Tänapäeval on seda raske mõista. See võib viia tehniliste lahendusteni, näiteks virtuaalsed privaativõrgud, et saada ligipääs sinna, kuhu muidu ei saaks. See toob omakorda kaasa piraatluse.⁷⁶

Selleks, et inimesed ei peaks kasutama virtuaalseid privaativõrke ja võidelda kaudselt ka piraatluse vastu, mis omakorda kaitseb ka ettevõtlusvabadust, peaks inimestel olema ligipääs teises

⁷² Komisjoni 14.9.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul. COM(2016) 593 final. Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-593-ET-F1-1.PDF>, 11. mai 2018.

⁷³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 28. veebruar 2018.a määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatu asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ, ELT LI 60/1, 2.3.2018., põhjendus nr 4.

⁷⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas. COM(2015) 626. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0626&from=EN>, 3. aprill 2018.

⁷⁵ Shaun, W. J. M. (2017). Geoblocking, VPN, and copyright. – *Singapore Law Review*, Vol. 35, lk 66.

⁷⁶ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 26. veebruar 2014.a direktiiv 2014/26/EL, autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateoste internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalse litsentseerimise kohta siseturul, ELT L 84/72, 20.3.2014, p 4.

liikmesriigis pakutavale ja kättesaadavale autoriõigustega kaitstud sisuga materjalile. Seda eriti põhjusel, et nüüdseks on seoses ühtse turuga inimestel ka ootus, et neil on õigus sellele, sest kaupade ja teenuste liikumine peaks olema vaba.⁷⁷ Modernses Euroopas on tarbija nõudmised tõusnud ning soovitakse kõigile teenustele ligipääsu olenemata isiku asukohast⁷⁸. Autoriõigustega kaitstud teoste arv, millel oleks kasu laiemast avalikustamisest ja vaatajaskonnast, kuid mida ei leidu ühegi kanali kaudu, illustreerib ilusti praegust olukorda piiriülese kättesaadavuse kohta. Sellise olukorra tekkimise põhjuseid on mitmeid.

Ka Euroopa Komisjon on avaldanud arvamust, et osaliselt on selle põhjustanud autoriõigused ja selle territoriaalne iseloom. Tõsi on see, et õiguste territoriaalsus ei takista litsentsi andmist mitmele territooriumile, kuid on ka juhtumeid, kus mitme territooriumi litsentse on raske või võimatu anda.⁷⁹ Õiguste valdajad võivad ise piirata autoriõigusega kaitstud sisu territoriaalset piiri. Selle tulemusel on teenus kättesaadav vaid teatud piirkondades või isegi ainult ühes piirkonnas.

Mõnel puhul tundub, et autoriõigusega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimine oleks justkui vastuolus Euroopa Liidu üldise põhimõttega, mis lubab kõigil kaupadel ja teenustel liikuda vabalt kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides.⁸⁰ Mõnel juhul see jällegi nii ei tundu. Põhiline küsimus on siiski, kas geoblokeerimist saaks õigustada intellektuaalse omandi kaitse eesmärgil ehk kas geoblokeerimine on adekvaatne vahend intellektuaalse omandi kaitse tagamiseks või läheb see kaugemale sellest, mis võiks olla eesmärgi saavutamiseks vajalik. Teiselt poolt on oluline küsimus, kas teenuste vaba liikumine on Euroopa Liidus nii oluline põhivabadus, et seda võiks pidada isegi olulisemaks kui intellektuaalomandi õiguste kaitset, millisel juhul olekski geoblokeerimine vastuolus teenuste vaba liikumise põhimõttega.

Alustuseks võib öelda, et teenuste direktiivi artikkel 17 sätestab, et sama direktiivi artikkel 16, mis tagab teenuste vaba liikumise Euroopa Liidu piires, ei kehti autoriõigusega kaitstud toodete

⁷⁷ Bartoki-Gönczy, B. (2014a). Towards a Single Market for Telecoms. Critical Assessment of the Measures Proposed by the European Commission Related to Authorisation, spectrum Assignment and Net Neutrality. - *European Networks Law & Regulation Quarterly*, No. 1, lk 12.

⁷⁸ Zhdanov, I. (2016). Legal Aspects of Cross-Border Online Services in the EU (the Finnish Experience). - *Journal for International and European Law, Economics and Market Integrations*, Vol. 3, No. 1, lk 125.

⁷⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas. COM(2015) 626. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0626&from=EN>, 3. aprill 2018.

⁸⁰ Vesala (2017), *supra nota* 5, lk 597.

suhtes.⁸¹ Samuti keelab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 56 teenuste osutamise vabaduse piiramist, mis on seotud ka ettevõtlusvabadusega.

2.2 Autoriõiguste killustatus

Internet on iseenesest piiritu, kuid veebiturgudel on veel mitmeid õigusakte, mis kõik kohalduvad. Autoriõigused on territoriaalsed.⁸² See tähendab, et igal riigil on kehtestatud oma reeglid ja puuduvad üle-euroopalised normid. Euroopa Liidus, mille eesmärk on saavutada täielik kaupade ja teenuste vaba liikumine, on selline olukord probleemne, sest see, mis võib olla ühes liikmesriigis seadusvastane autoriõiguste suhtes võib olla teises riigis täiesti legaalne. Autoriõiguste ulatus ja jõustamine digitaalsel areenil on seadusandjate jaoks olnud viimase kümnendi kõige keerulisem ning vastuolulisem teema⁸³.

Reeglite ühtlustamiseks on aga tehtud veel mitmeid erinevaid õigusakte. Euroopas reguleeritakse autoriõiguseid ja sellega kaasnevaid õiguseid põhiliselt kolmeteistkümne direktiiviga⁸⁴ ning lisaks

⁸¹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 12. detsember 2006.a direktiiv 2006/123/EÜ, teenuste kohta siseturul, ELT L 376/36, 27.12.2006, art 17, p11.

⁸² Shaun (2017), *supra nota* 73, lk 67.

⁸³ Onisor, A. C. (2016). Fighting Online Copyright Infringements: A Neutral Role for Internet Access Providers?. – *Revista Romana de Drept al Afacerilor*, No. 11, lk 79.

⁸⁴ Euroopa nõukogu 27. september 1993. a direktiiv 93/83/EMÜ, teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta, ELT L 248, 06.10.1993; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 11. märts 1996.a direktiiv 96/9/EÜ, andmebaaside õiguskaitse kohta, ELT L 077, 27.03.1996; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22. mai 2001.a direktiiv 2001/29/EÜ, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, lühemalt ka Infoühiskonna Direktiiv, ELT L 167, 22.06.2001; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 27. september 2001.a direktiiv 2001/84/EÜ, algupärase kunstiteose autori õiguse kohta saada hüvitist edasimüügi korral, ELT L 272, 13.10.2001; Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the European Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property right, OJ L 157, 30.04.2004; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 12. detsember 2006.a direktiiv 2006/115/EÜ, rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas, ELT L 376, 27.12.2006; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 23. aprill 2009.a direktiiv 2009/24/EÜ, arvutiprogrammide õiguskaitse kohta, ELT L 111/16, 05.05.2009; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 27. september 2011.a direktiiv 2011/77/EL, millega muudetakse direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja teatavate sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta, ELT L 265, 11.10.2011; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 25. oktoober 2012.a direktiiv 2012/28/EL, orbeoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta, ELT L 299, 27.10.2012; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 26. veebruar 2014.a direktiiv 2014/26/EL, autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateose internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalse litsentsimise kohta siseturul, ELT L 84, 20.03.2014; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 13. september 2017.a direktiiv 2017/1564/EL, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, ELT L 242, 20.09.2017; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 13. september 2017.a määrus 2017/1563/EL, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude objektide ligipääsetavas vormis koopiade piiülest vahetamist liidu ja kolmandate riikide vahel pimedate,

veel üksikuid viiteid teistest õigusaktidest. Veel on Euroopa Liidu liikmesriigid end sidunud mitmete rahvusvaheliste lepingutega nagu näiteks Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooniga⁸⁵, Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepinguga, mille lisas 1C on intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping⁸⁶ ning Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni autoriõiguse lepinguga⁸⁷ ja ka tema esituse ja fonogrammide lepinguga⁸⁸. Euroopa jääb maha sellistel turgudel nagu meediateenused, just eeskätt ärimudelitega, mis on võimelised looma uusi töökohti ja milles isikud ehk tarbijad saavad teenustele ligipääsu.⁸⁹ Kõigi eelpool nimetatud õigusaktide eesmärk on ühtlustada ja lihtsustada siseriiklikult paika pandud autoriõiguse norme rahvusvahelise kaubanduse edendamiseks.⁹⁰

Samas on ka Euroopa Liidu tasandil olnud mure, et autoriõiguste süsteem on killustunud ning seega takistab see ka intellektuaalomandit sisaldavate või sellel põhinevate toodete ja teenuste vaba liikumist⁹¹. See põhjustab omakorda ka siseturu killustumist. Seda kajastab ka esimeses peatükis viidatud määrus, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatu asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ, mille põhjenduses number 3 on välja toodud:

„...paljud erinevused liikmesriikide õigusaktides, näiteks erinevused, mille tagajärjeks on erinevad riiklikud standardid või vastastikuse tunnustamise või ühtlustamise puudumine liidu tasandil, kujutavad endast ikka veel tõsist takistust piiriülesele kaubandusele. Need takistused põhjustavad

nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides, ELT L 242, 20.09.2017; Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14. juuni 2017.a määrus 2017/1128/EL, võrgusüsteemide piiriülese kaasaskantavuse kohta siseturul, ELT L 168, 30.06.2017.

⁸⁵ Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. 9. september 1886.

⁸⁶ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. 1. jaanuar 1995.

⁸⁷ WIPO Copyright Treaty. 20. detsember 1996.

⁸⁸ WIPO Performances and Phonograms Treaty. 20. detsember 1996.

⁸⁹ Smartt, U. (2014). *Media and entertainment law*. 2nd ed. New York: Routledge, lk 398.

⁹⁰ Pisuke, H. (2012). Autoriõiguse seaduse eesmärk ja ülesanded. *Juridica*, lk 491-498, lk 494.

⁹¹ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul“ [COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)] ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad ringhäälinguorganisatsioonide teatavate veebiülekannete ning televisiooni- ja raadiosaadete taasedastamise suhtes kohaldatavate autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste teostamise kohta“ [COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)] ning teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb autoriõigusega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muu materjali teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas“ [COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD)], 21.04.2017, p 1.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, Euroopa Liidu Teataja L167, 22.06.2001, lk 0010-0019, põhendus nr 6.

jättkuvalt siseturu killustatust, pannes sageli kauplejaid kasutama asukohapõhist tõkestust. Seetõttu peaksid Euroopa Parlament, nõukogu ja Euroopa Komisjon jätkama nende tõkete kõrvaldamist, et vähendada turu killustatust ja viia siseturu loomine lõpule.⁹²

Kuigi määrusest jäid praegu välja selliste autoriõigusega kaitstud sisu müük, nagu filmid, muusika, arvutimängud ja raamatud, siis on selge, et ka selles osas tuleb leida kompromiss ja Euroopa Liidu organisatsioonid näevad olukorras probleemi.

Praeguse autoriõiguste seisu tõttu ei pruugi teenuse tarbijad saada ligipääsu teatud teenustele või neil ei pruugi olla ligipääsu sisule, mis ühes riigis on avaldatud, kuid teises ei ole.⁹³ Mis puudutab autoriõigustega kaitstud sisuga toodete piiriülest jagamist, siis selles osas ei ole digitaalne ühtne turg veel töötav.⁹⁴ Euroopa Komisjoni digitaalse ühtse turu strateegiaga üritatakse seda muuta. Selle eesmärk on tagada, et Euroopa Liidu kodanikud saaksid täielikult ära kasutada digitaaltehnoloogiat ja võimalusi, mis avanevad internetis. Piiriülese ligipääsu tagamine autoriõigustega kaitstud sisuga toodetele läbi veebi on saanud üks suuremaid tegevusvaldkondi digitaalse ühtse turu strateegia valguses.

Autoriõiguste kaitse killustatus riikidevahelises kaubanduses on vastuolus siseturu ja teenuste vaba liikumise eesmärkidega, mida Euroopa Liit peaks saavutama.⁹⁵ Euroopa Liidu eesmärki siseturu loomiseks kirjeldatakse Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikes 3, kus öeldakse, et „liit loob siseturu“. Muusika puhul on asi veel keerulisem, sest tegemist võib olla jagatud autoriõigustega. See tähendab, et muusikateosel võib olla mitu autorit. Sõnad, muusika ja muud korraldused võivad olla tehtud kõik erinevate autorite poolt. Lisaks võib olla ka mitu avaldajat, kes kõik tahavad osa saada tasude jaotamise protsessist.⁹⁶

⁹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/302, 28. veebruar 2018, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatut asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ, Euroopa Liidu Teataja L060I, 02.03.2018, põhjendus nr 3.

⁹³ Colomo (2015), *supra nota* 44, lk 2.

⁹⁴ Komisjoni 9.12.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas. COM(2015) 626 final, p 3. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0626&from=EN>, 2. märts 2018.

⁹⁵ Colomo, P. I. (2015). Copyright Licensing and the EU Digital Single Market Strategy. - *LSE Law, Society and Economy Working Papers*. Vol. 19. (Eds.) R. D. Blair, D. D. Sokol. New York: Cambridge University Press, 2.

⁹⁶ See toob esile vajaduse tõhusate ja standardsete meetmete järgi, mis määraks kindlaks õiguste valdajad, nende tasude osakaalu ning kuidas neid makstakse. Dehin, V. (2010). The future of legal online music services in the

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvab, et Euroopa Liit ei ole ära kasutanud digitaal tehnoloogia poolt pakutavaid võimalusi parimal võimalikul viisil. See tuleneb sellest, et Euroopa turg on selles osas endiselt jagatud kahekümne kaheksaks erinevaks turuks.⁹⁷ Autoriõiguste osas on Euroopa Liidus ka kakskümmend kaheksa erinevat autoriõiguste režiimi⁹⁸ ning see on probleem, arvestades seda, et peaks olema digitaalne ühtne turg. Õiguste kohaldamine igas liikmesriigis eralid ei ole digitaalsel ühtsel turul mõistlik ning see on ka autoriõigustega kaitstud sisu omavate teenuste pakkujate jaoks tülikas. Samuti on see koormav edasimüüjate ja teiste ettevõtjate jaoks. Seega võib öelda, et sel põhjusel on piiratud ka ettevõtlusvabadus.

Antud valdkonnas on läbi viidud uuringuid. Esimeses nendest uuriti direktiivi 2001/29/EÜ autoriõigused ja sellega kaasnevate õiguste kohta infoühikonnas kohaldamist.⁹⁹ Uuringus öeldakse, et autoriõigused ja sellega kaasnevate õiguste kaitse on Euroopa Liidus territoriaalne. See tähendab seda, et õiguste tunnustamine ja nende täitmine toimub riikide kaupa. Kuigi see on tõsi, on õiguste valdajatel võimalus anda ka mitme territooriumiga litsentse. Mis puudutab näiteks autoriõigusega kaitstud esemete füüsiliste koopiade levitamisse, siis on territoriaalsuse ja siseturu toimimise vahel leitud tasakaal Euroopa Liidu Kohtu poolt ammendumise põhimõtte näol.¹⁰⁰

Teises uuringus on välja toodud, et praegune autoriõiguste režiim muudab piiriülese autoriõiguste kaitstud sisuga toodete elektroonilise tegevuse kontrollimise tarbetult keeruliseks ja ka liiga kulukaks. Kuna territoriaalne litsentseerimine on Euroopas tavapärane, siis erinevate riikide teenuseosutajad peavad tihti eraldi läbirääkimisi erinevate territooriumide õiguste kohta. Võib ju öelda küll, et see hoiab tõkkeid piiriülese internetipõhise kaubanduse juures ning takistab veebikeskkonna kogu majandusliku potentsiaali realiseerimist, mida internet suudaks

European Union: a review of the EU Commission's recent initiatives in cross-border copyright management. - *European Intellectual Property Review*, Vol. 32, No. 5, lk 226.

⁹⁷ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 24.2.2016.a arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia““. COM(2015) 192 final, p 3.8. Kättesaadav: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.071.01.0065.01.EST&toc=OJ:C:2016:071:FULL, 2. märts 2018.

⁹⁸ Colomo (2015), *supra nota* 85, lk 2.

⁹⁹ Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society (The InfoSoc Directive), De Wolf and Partners, 16.12.2013. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131216_study_en.pdf, 2. märts 2018.

¹⁰⁰ *Ibid.* p 23.

võimaldada.¹⁰¹ Territoriaalne litsentseerimine võib olla rahvusvahelist koostööd tegevate teenuste pakkujate jaoks täiendav kuluallikas, sest võib nõuda näiteks läbirääkimiste toimumist erinevatel territooriumitel, selle asemel, et selgitada välja ühene leping, mida rakendada kõigi liikmesriikide puhul. Selliselt vaadates tundub, nagu oleks territoriaalne litsentseerimine otseselt vastuolus ühtse turu eesmärkidega.

Uuringus väidetakse aga ka, et territoriaalsete litsentside täielik keelustamine võib tarbija valikut hoopis vähendada, mitte tõsta. Selline olukord võib tekkida kahel viisil. Autor võib kaotada oma teenistuse suurusest ning sellisel juhul ei pruugi ta olla motiveeritud enam uue sisu loomiseks või sellesse investeerimiseks. See vähendaks tarbija jaoks uue sisu olemasolu. Lisaks võivad mõnes piirkonnas autoriõigusega kaitsustud sisuga toodete hinnad tõusta ja mõnes väheneda.¹⁰² Veebipõhises muusikatööstuses on territoriaalne litsentseerimine tavapärane, kuigi on ka neid, kes üritavad välja töötada üleeuroopalist litsentseerimist. Arvestades, et tavaliselt toetatakse vaid kohalikele autoriõiguse eeskirjadele kasutades vastastikuseid esindusõiguse lepinguid. Üldiselt koostab reeglid audiovisuaalse teose tootja, ka loa geograafilise ulatuse kohta. Sellele vaatamata ei eelista nad siiski üleeuroopalist litsentseerimist, sest riikide kaupa litsentseerimist nähakse kasumlikumana.¹⁰³

Ettepanekus¹⁰⁴ esitatud meetmed puudutavad piiriüleseid või levinud rikkumisi mitmes liikmesriigis. Arvestada tuleb subsidiaarsuse põhimõttega, mille kohaselt tegeleb probleemiga sellele kõige lähedamal asuv üksus. Seega nähakse ette, et iga riik vastutab eeskirjade täitmise eest ise ning iga probleemiga Euroopa Liidu tasandile ei pöörduta. Euroopa Komisjoni kaasamine peaks olema vastavalt rikkumise ulatusele ja uudsusele asjakohane. Sarnaselt piiriülese täitmise ja koostöö regulatsioonile, hõlmab ettepanek kogu Euroopa Liitu ja uusi elemente, laialt levinud rikkumisi, millel on ühiseid omadusi ja on leidnud aset mitmetes liikmesriikides. Ettepanek ei hõlma siseriiklikke rikkumisi, mis puudutavad vaid ühte Liidu riiki. Siseriiklikult on teatud probleemide lahendamine võimatu, sest ühe liikmesriigi normid ei kohaldu teise riigi territooriumil

¹⁰¹ Study - Economic Analysis of the Territoriality of the Making Available Right in the EU, Charles River Associates, March 2014, p. 1. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/1403_study1_en.pdf, 2. märts 2018.

¹⁰² Ibid, p. 2

¹⁰³ Ibid, p. 44

¹⁰⁴ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus mis käsitleb siseturul asukohapõhist piiramist ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ. COM(2016) 289 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0289>, 2. märts 2018.

ning seega ei ole ühe riigi ametivõimudel volitust kaitsta ka tarbija õigusi teises liikmesriigis. Näiteks kui ühes liikmesriigis on kogutud tõendeid tarbijaõiguste rikkumise kohta, siis kohalikud asutused ei saa kogutud andmeid seaduslikult teises liikmesriigis kasutada. See on üks põhjustest, miks peaks digitaalset turgu reguleerima Euroopa Liidu tasemel, mis oleks üle liikmesriikide õigusest.¹⁰⁵

Liikmesriikide individuaalsed meetmed ei ole piisavad selliste olukordade lahendamiseks ning seega ei ole kaitstud ka tarbijaõigused. Erinevad asjakohased normid võivad sattuda kollisiooni ja sellest tulenevalt ei suuda liikmesriigid saavutada ka koostööd täitetoimingutes. Tarbijaõiguste kaitseks mõeldud meetmed peavad olema harmoniseeritud ja ühetaolised, et saavutada maksimaalne kaitse. Seda eriti olukordades, kus asjasse puutub rohkem kui ühe liikmesriigi normistik. Lihtsamalt öeldes, kui üks teenus on subjektiks rohkem kui ühele regulatsioonile, siis võib see põhjustada veel regulatiivset lisakoormat teatud teenuste jaoks.¹⁰⁶

Teise peatüki võtab autor kokku järgmiselt. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 17 lõige 2 kaitseb intellektuaalset omandit, mille alla kuuluvad ka autoriõigused. Arvestades, milline oli autoriõiguste algne eesmärk ja kaitseala, ning võttes arvesse ka tänapäevaste tehniliste vahendite pidevat arengut, hakkavad praegused autoriõiguste eeskirjad vananema. Teoseid tuleb kaitsta ka küberruumis nende erinevates vormingutes. 22. märtsil 2018.a jõustus üle-euroopaline geoblokeeringut keelustav määrus, mis ei luba kaupade ja teenuste müügil seada klientidele erinevaid müügingimusi sõltuvalt nende kodakondsusest, elukohast või asukohast. Määruse kohaldamisalast jäävad esialgu siiski välja sellised autoriõigustega kaitstud sisuga tooted nagu filmid, muusika, arvutimängud ja raamatud.

Autoriõiguste süsteem on vananenud ning lisaks sellele veel ka killustunud. Autoriõigused on territoriaalsed ning võib juhtuda, et ühele teosele kohalduvad erinevates riikides ka erinevad autoriõiguse seadused. Selles osas on Euroopa Liit jagatud justkui kahekümne kaheksaks erinevaks turuks, millel kõigile kohaldub erinev režiim. Probleem seisneb selles, et Euroopa Liidus peaks olema digitaalne ühtne turg. Eraldi seisvad režiimid ei ole mõistlikud ning lisaks keerukale

¹⁰⁵ Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus tarbijakaitsealaste õigusaktide jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta. COM(2016) 283 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0283&from=EN>, 2. märts 2018.

¹⁰⁶ Beydogan, T.A. (2010). A New Authority Emerging Out of Harmonization Needs: is BEREC the Right Solution for European eCommunications Market. - Uluslararası Hukuk ve Politika, Vol. 6, No. 23, lk 151.

kontrollimisele on need ka koormavad ettevõtjate jaoks, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisuga toodetega. Eriti koormav on see juhul, kui nimetatud ettevõtetal keelatakse geoblokeerimine. See eeldab nende poolt teoste litsentseerimist absoluutselt kõikidesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse.

3. ETTEVÕTLUSVABADUSE JA AUTORIÕIGUSTE KAITSE KOLLISIOON

Eelnevates peatükkides on selgitatud geoblokeerimise vajadust Euroopa Liidu ühtse siseturu eesmärgist ja kaupade vaba liikumise põhimõttes tulenevalt. Samuti on selgitatud autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste kompleksust ning nende kaitsmise vajadust. Sellises olukorras jäävad aga kaitseta ettevõtted, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisuga toodetega. Järgnevalt analüüsib autor, kas ja kui oluline on antud olukorras ettevõtlusvabaduse riive.

3.1 Ettevõtlusvabaduse riive ja selle lubatavus

Autor on eelnevast tulenevalt jõudnud seisukohale, et geoblokeerimise keelamisega on ettevõtlusvabadus riivatud. Põhiline riive on see, et ettevõtjaid kohustatakse hankima ühe teose müümiseks kõikide Euroopa Liidu liikmesriikide litsentsid. Selle põhjustab autoriõiguste aegumine ja killustatus ning erinevad eeskirjad erinevates liikmesriikides. Erilise koormuse paneb see väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisuga toodetega ning kelle ressursid on piiratud.

Euroopa Liit põhineb vabal turumajandusel ning see tähendab, et ettevõtjal on õigus juhtida oma ettevõtet nii, nagu tema seda ette näeb.¹⁰⁷ Selles peatükis analüüsib autor, kas geoblokeerimine on adekvaatne vahend saavutamaks Euroopa Liidu eesmärke kaitsta kaupade ja teenuste vaba liikumist ning tarbijaid hindadega diskrimineerimise eest, kui tegemist on autoriõigusega kaitstud toodetega või on see tõhusa meetme kohta ülemäära piirav.

Euroopa ja Rahvusvaheliste kirjastajate Föderatsioon on arvamusel, et e-raamatute turg on hetkel ebastabiilne ning väikese kasumiga. Piiriülese müügi puhul saavad suuremat kasu suuremad ettevõtted, kellelel on hoolikalt koostatud äriplaan. Otsuseid tehakse vastavalt turu nõudmisele ja

¹⁰⁷ Giubboni, S. Freedom to conduct business and EU labour law. – *European Constitutional Law Review*. Vol. 14, No. 1, lk 172.

tõenäolisele kasumile. E-raamatuid müüvad ettevõtted küll soovivad müüa igale poole Euroopas, kuid see võtab aega.¹⁰⁸

Autori järelalus on, et selleks, et ettevõtte saaks kasumlikult e-raamatuid müüa, on vaja areneda, kasvada ning töötada välja ärimudeleid, mis muudavad nad siiski vähemalt keskmisteks ettevõteteks. Järelikult ei oleks taoline ettevõtlus väikestele ettevõtetele kasumlik.

Euroopa Ühendatud ja Vaba Muusika Ettevõtete Assotatsioon on arvamisel, et autoriõigustega kaitstud sisuga toodete lisamine määruse kohaldamisalasse paneb muusikateenuste ettevõtted pingelisse olukorda, mille tulemusel hinnad tõuseksid. See võib endaga tuua piraatluse, mille vastu on niigi alati raske võidelda.¹⁰⁹

Seega, kaks autoriõigustega kaitstud sisuga toodete edasimüüjate ühendust on arvamisel, et nende teenuste geoblokeerimise keelustamine viiks hoopis vastupidisele tulemusele sellest, mida Euroopa Liit saavutada üritab.

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 16 kaitseb ettevõtlusvabadust, mida „tunnustatakse liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt“. Ka Euroopa Kohus on märkinud oma lahendites, et ettevõtlusvabadus hõlmab enda all ka vabadust otsustada, kuidas kasutatakse selle ressursse.¹¹⁰ Samuti on ta mitmeid kordi rõhutanud, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 16 kaitse alla läheb ka majandus- ja äritegevuse vabadus, lepinguvabadus ja vaba konkurents.¹¹¹ Ettevõtlusvabadust kaitsevad ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 34, 35, 49 ja 56, mis keelavad ära liikmesriikidevahelised koguselised impordi- ja ekspordipiirangud, asutamisvabadust takistavad piirangud ning kapitali vaba liikumist takistavad piirangud.

¹⁰⁸ European and International Booksellers Federation and Independent Mucis Companies Association. Geo-blocking: The music and bookselling industries call for copyright protected works to be kept outside the Regulation on geo-blocking. Kättesaadav: http://www.europeanbooksellers.eu/wp-content/uploads/2017/02/EIBF-IMPALA_joint-letter_geo-blocking.pdf, 2. märts 2018.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Kohtuotsused, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192, punkt 49; 30.06.2016, Lidl GmbH & Co. KG versus Freistaat Sachsen, C-134/15, EU:C:2016:498, punkt 27.

¹¹¹ Kohtuotsused, 22.1.2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, punkt 42; 17.10.2013, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, punkt 25; 30.06.2016, Lidl GmbH & Co. KG versus Freistaat Sachsen, C-134/15, EU:C:2016:498, punkt 28.

Eduardo Gill-Pedro on oma artiklis avaldanud arvamust, et Euroopa Liit käsitleb ettevõtlusvabadust kui mitte-domineerivat vabadust, mitte kui vabadust, millesse ei tohi sekkuda.¹¹² Ettevõtlusvabadus ulatub vaid nii kaugele, kui seadus seda lubab. Siit saab juba aluse sellele, et tegemist on põhiõigusega, on tekkinud praktika, mille alusel võib sellist õigust piirata.

Ettevõtlusvabadusel, kui põhivabadusel on Robert Alexy arvates sellised omadused nagu universaalsus ehk kõikidel on selline õigus, mis kaitseb neid kõikide vastu, moraalne kehtivus ehk õigustatavad kõigi ees, fundamentaalsus ehk nende piiramine või takistamine toob kaasa suuri kannatusi, prioriteetsus ehk need on paratamatu osa legitiimsest positiivsest õigusest, abstraktsus ehk nende kohaldumise piir ja ulatus on igas olukorras erinev. Põhiõiguseid saab tema hinnangul jagada veel tõrjeõigusteks, mis kaitsevad elu ja vabadust ning loovad riigi kohustuse sekkumisest hoidumiseks, ja kaitseõigusteks, mille alusel peab riik kaitsma isikuid kolmandate isikute negatiivse mõju eest.¹¹³ Ettevõtlus vabadus hõlmab mõlemat neist.

Euroopa Liidu põhiõiguste hartas on välja toodud Euroopa Liidu rahvaste põhiõigused. Põhiõigused on kui vastavate õigussüsteemide poolt tunnustatud kõige tähtsamad õigused.¹¹⁴ Kuna põhiõigused ei ole aga hierarhiliselt jaotatud, võib eeldada, et tegu on võrdsete õigustega ehk üks õigus ei ole kuidagi üle teisest. Kohtu ja riigiasutuste ülesanne on sellisel juhul kaalutleda iga juhtumit eraldi ning erapooletult¹¹⁵. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 52 lõige 1 ütleb, et „hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist tohib piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust“. See tähendab siis, et põhiõigusi võib piirata vaid kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Sellisel juhul võib öelda, et ka ettevõtlusvabadust võib piirata vaid kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

Asjatundlikud inimesed arvavad, et proportsionaalsuse põhimõtte on vahend, mida võib kasutada kõigi Euroopa Liidu valdkonnas ning on alati asjakohane.¹¹⁶ Üldiselt rakendatakse seda siis, kui

¹¹² Gill-Pedro, E. (2017). Freedom to Conduct Business in EU Law: Freedom from Interference or Freedom from Domination. - *European Journal of Legal Studies*, lk 112.

¹¹³ Ernits, M. Põhiseaduse II peatükk, sissejuhatus/2.1.3 - Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne 3, Tallinn: Juura 2012.

¹¹⁴ Pérez, A.T. (2009). *Conflicts of Rights in the European Union: A Theory of Supranational Adjudication*. New York: Oxford University Press, lk 9.

¹¹⁵ Prieto, P. H. (2014). Search engines: interplay of fundamental rights and principle of proportionality. - *Computer and Telecommunications Law Review*, Vol. 20, No.7, 213-221, lk 220.

¹¹⁶ Tridimas, T. (2000). *The General Principles of EC Law*. 3rd ed. Oxford University Press, lk 90; Triipan, M. (2006). Proportsionaalsuse põhimõtte Euroopa Liidu õiguses. - *Juridica*, Vol. 3, lk 151.

kollisiooni sattuvad ühe ja sama tasemega õigused. Antud juhul põhiõigused. Võib öelda, et tegelikult on vastuolus isikute huvid.¹¹⁷ Olid ajad, kui proportsionaalsuse põhimõtte kohta puudusid viited õigusaktides ning seda rakendati vaid kohtupraktikas, siis nüüd viitavad sellele mitmed õigusaktid eesotsas Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga.¹¹⁸ Hindamisel tuleb kindlasti välja selgitada poolte õigused.¹¹⁹ Proportsionaalsus põhimõtte näeb ette, et rakendatav meede on sobilik eesmärgi saavutamiseks, vajalik, mis eeldab seda, et meedet ei saa asendada samaväärse vähem piirava meetmega ja mõõdukas, mis tähendab, et meede ei ole liialt piirav.¹²⁰

Geoblokeeringute kaotamine paneb vastastikku ettevõtlusvabaduse ning autoriõiguste kaitse, mis on mõlemad kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 16 kaitseb ettevõtlusvabadust, mis sisaldab endas ka lepinguvabadust. Üldiselt on Euroopa Kohus olnud ettevõtlusvabaduse aktiivne kaitsja. Ettevõtlusvabaduse riivena võetakse ükskõik millist takistust ettevõtlusega tegelemisele. Proportsionaalsuse hindamist kasutatakse laialdasemalt just meetmete sobivuse hindamiseks selistes olukordades, kus on tekkinud põhiõiguste riive. Praeguses asjas siis ettevõtlusvabaduse riive.

Ettevõtjate jaoks peetakse üldiseks probleemiks kõrget maksukoormust, eriti just väikese- ja keskmise suurusega ettevõtete puhul¹²¹. Kuna geo-blokeeringute kaotamine autoriõigustega kaitstud sisuga toodetelt tõstab selgelt kohustuste suurust ettevõtjate jaoks, siis muudaks see olukorra veel keerulisemaks. Eelnevalt järeldeb autor, et ettevõtlusvabaduse riive suureneb. See aga ei tähenda, et ettevõtjate põhiõigusi on rikutud, sest ettevõtlusvabadus, tulenevalt eelnevast, ei ole absoluutne õigus.¹²² Seda võib piirata kooskõlas põhiõiguste harta artikliga 52⁵⁹ mõistlikel põhjustel ja piirang peab olema seadmise eesmärgi suhtes proportsioonis. Seega, selle väljaselgitamiseks tuleks hinnata, kas ettevõtlusvabaduse riive on geoblokeerimise keelustamise suhtes proportsionaalne.

¹¹⁷ Heissl, G. (2016). Human Rights Collisions. - *European Human Rights Law Review*. No. 1, lk 35.

¹¹⁸ Craig, P., de Burca, G. (2011). *EU Law: Text, Cases, and Materials*. New York: Oxford University Press, lk 526.

¹¹⁹ *Ibid.*

¹²⁰ Tridimas (2000), *supra nota* 105, lk 154.

¹²¹ Käsper, K. (2015). Ettevõtlusvabadus ja Eesti. Kättesaadav: <http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1921>, 11. aprill 2018.

¹²² Kohtuotsused, 6.9.2012, Deutsches Weintor, C-544/10, EU:C:2012:526, punkt 54; 22.1.2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, punkt 45.

3.2 Euroopa Kohtu lahendid

Selles peatükis toob autor välja kohtulahendid, millega võib tuua paralleele ka käesoleva töö teemaga. Autor analüüsib, kuidas on Euroopa Kohus lahendanud olukordi, kus omavahel vastamisi on Euroopa Liidu õigusega kaitstavad õigused, mis ei ole hierarhilises järjestuses.

3.2.1 Scarlet Extended

Organisatsioon SABAM esindas muusikateoste autoreid, heliloojaid ja kirjastajaid autoriõigustega kaitstud sisuga toodete litsentside andmise osas kolmandatele isikutele.¹²³ SABAM palus kohtul tuvastada autoriõigusterikkumine ning kohustada internetiteenuse pakkujat Scarlet'it takistama juurdepääsu lubamist sisule. Selleks pidi Scarlet kasutama tehniliselt keerulisi seadmeid. Eelnevast tulenevalt esitas Belgia kohus küsimused Euroopa Kohtule:

„kas direktiive 2000/31, 2001/29, 2004/48, 95/46 ja 2002/58 koosmõjus ja tõlgendatuna kohaldatavatest põhiõigustest tulenevatest nõuetest lähtudes tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus internetiteenuse pakkuja suhtes tehtud kohtu ettekirjutus rakendada filtreerimissüsteemi,

- mis filtreerib kogu tema teenuse raames ja eelkõige võrdõigusvõrgu tarkvara abil toimuva elektroonilise side;
- mida kohaldatakse vahet tegemata kõigile tema klientidele;
- mis on ennetav; mida rakendatakse ainult tema kulul; ja
- mis ei ole ajaliselt piiratud,

mis on selleks, et blokeerida autoriõigust rikkuvate failide edastamine, võimeline tuvastama selle teenusepakkuja võrgus selliste failide vahetuse, mis sisaldavad muusika-, kinematograafilisi või audiovisuaalteoseid, mille intellektuaalomandi õigusi ettekirjutuse nõude esitaja väidab omavat.¹²⁴

¹²³ Kohtuotsus, 24.11.2011, Scarlet Extended, C-70/10, EU:C:2011:771.

¹²⁴ *Ibid.*, punkt 29.

Euroopa Kohus otsustas kaitsta internetiteenuse pakkujat. Ta leidis, et Belgia kohtu poolt antud kohustus Scarletile on vastuolus eelmainitud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2000/31/EÜ artikliga 15 lõikega 1.

Selles kaasuses on Euroopa Kohus andnud selgelt mõista, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 17 lõikega 2 antud kaitse intellektuaalsele omandile ei ole puutumatu¹²⁵ ja peab olema tasakaalus ülejäänud põhiõiguste kaitsega¹²⁶. Antud kaasuses ja käesoleva magistratöö kontekstis nägi ettevõtlusvabaduse riive välja selliselt, et Scarlet pidi kõnealuse süsteemi seadma iseseisvalt ja oma kuludega jäädavalt. Siinkohal on küsitav, kas Belgia kohus tegi proportsionaalse otsuse kahe niivõrd olulise õiguse vahel.¹²⁷

Autori arvamuse kohaselt on Scarlet Extended kohtuasi väga õigusselge ning annab otsese kohustuse kaaluda ning teha otsustus erinevate põhiõiguste vahel nii, et see oleks proportsionaalne mõlema suhtes. Sarnasus käesoleva töö sisuga seisneb selles, et ka geoblokeerimist keelustades pannakse vastamisi ettevõtlusvabadus ja autoriõigused sellega, et kui tahetakse kaitsta autoriõigusi, siis kohustatakse ettevõtteid (siinkohal edasimüüjaid) hankima kõigi riikide litsentse eraldi, mis on kulukas ja aega nõudev. Scarlet Extended kaasuses on selgelt väljendatud, et põhiõiguste vahel tuleb leida tasakaal. Samuti saab järeldada, et sellisel puhul ei saa teha üldistusi ning iga olukorda tuleks kaaluda eraldiseisvana. Kohus ei ole võtnud kindlat seisukohta ning on alati jättnud ruumi ka teiste põhiõiguste kaitseks.

3.2.2 UPC Telekabel Wien GmbH versus Constantin Film Verleih GmbH ja Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH

Kohus on teinud ka otsuse, milles ütleb, et teenuste vaba liikumine kui ka autoriõigused on justkui põhiõigused.¹²⁸ UPC Telekabel Wien asjas pakkus üks veebileht filmitootmisettevõtete Constantin Film ja Wega nõusolekuta nende filmide voogesituse või allalaadimise võimalust. Viini kõrgem piirkondlik kohus leidis, et UPC Telekabelit tuleb käsitada kui vahendajat, kelle teenuseid kasutati autoriõigusega kaasneva õiguse rikkumiseks, sest see andis oma klientidele juurdepääsu

¹²⁵ *Ibid.*, punkt 36.

¹²⁶ *Ibid.*, punkt 44.

¹²⁷ *Ibid.*, punkt 53.

¹²⁸ Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192.

ebaseaduslikult veebis olevale sisule, mis on Austria autoriõiguste kaitse seadusega keelatud. Tulemuseks oli see, et Constantin Film ja Wega said õiguse nõuda EPC Telekabeli suhtes ettekirjutuse tegemist. Mis puudutab autoriõiguste kaitsmist, siis Viini kõrgema astme kohus leidis, et UPC Telekabel pidi vaid saavutama teatud tulemuse. Tulemus oleks pidanud olema see, et kliendid ei saaks ligipääsu eelkõneletud veebilehele, kuid UPC Telekabelile oleks pidanud jääma õigus valida, milliseid meetmeid ta selle saavutamiseks rakendab.¹²⁹

UPC Telekabel esitas kaebuse Austra ülemkohtule.¹³⁰ Internetiteenuse pakkuja ütles enda kaitsmiseks, et tema tegu ei saa pidada autoriõiguse või sellega kaasneva õiguse rikkumiseks, sest tal ei olnud veebilehe operaatoriga ärilisi suhteid. Lisaks väitis UPC Telekabel, et erinevatest blokeerimise meetmetest on võimalik kõrvale hoida, samas ka lisades, et mõned neist meetmetest võivad osutada ülemäära kulukaks.¹³¹ Siinkohal otsustas kohus, et menetlus tuleb peatada ning pöördus eeslotsuse saamiseks Euroopa Kohtu poole. Käesoleva töö kontekstis olulised üsimused, millega Austraalia ülemkohus Euroopa Kohtusse pöördus, olid järgmised:

1. „Kas direktiivi 2001/29 [...] artikli 8 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et isik, kes teeb kaitstavaid objekte autoriõiguse valdaja nõusolekuta internetis üldsusele kättesaadavaks [direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 2 tähenduses], kasutab sellise isiku teenuseid, kes pakub [interneti]ühendust isikutele, kes kaitstavaid objekte kasutavad?
[...]
3. Kas liidu õigusega ja eeskätt nõudega kaaluda asjassepuutuvate isikute põhiõigusi on kooskõlas see, kui [interneti]ühenduse pakkujal väga üldises sõnastuses (ehk konkreetseid meetmeid ette kirjutamata) keelatakse võimaldada oma klientidele juurdepääsu veebilehele, mille kogu sisu või sellest olulise osa üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ei ole õiguste valdaja nõusolekut andnud, kui ühenduse pakkuja saab selle keelu rikkumise eest määratavat rahatrahvi vältida, kui ta tõendab, et ta on võtnud kõik jõukohased meetmed?“¹³²

¹²⁹ *Ibid.*, punkt 14.

¹³⁰ *Ibid.*, punkt 15.

¹³¹ *Ibid.*, punkt 16.

¹³² Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192.

Kohus ütles, et esimesele küsimusele tuleb vastata nii, et direktiivi 2001/29145 artikli 8 lõiget 3 tuleb tõlgendada selliselt, et isik, kes teeb kaitstud asja veebilehel avalikult kättesaadavaks, tehes seda ilma õiguse valdajate nõusolekuta direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 2 tähenduses¹³³, kasutab internetiteenuse pakkuja teenust, keda tuleb käsitleda kui vahendajat.¹³⁴ Kohus ütles ka, et selleks ei pea olema mingisugust lepingulist seost ning meetmete rakendamise eesmärk on lõpetada autoriõiguste või sellega seonduvate õiguste rikkumine ning neid ka tulevikus ära hoida.¹³⁵

Kolmas küsimus on käesoleva uurimustöö raames ja eesmärki silmas pidades kõige olulisem. Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Euroopa Liidu õigusega kaitstud põhiõigusi tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus kohtulik ettekirjutus, mis keelab internetiteenuse pakkujal lubada oma klientidele juurdepääsu veebilehetedele, mis pakuvad autoriõigustega kaitstud tooteid võrgus ilma, et neil oleks selleks õigusi antud, isegi kui ettekirjutus ei täpsusta meetmeid, mida juurdepääsu pakkuja peab kasutusele võtma ning selgitab, et sunnimeetmeid ei rakendata, kui ta näitab, et kasutusele on võtnud kõik mõistlikud meetmed.¹³⁶

Selleks, et hinnata, kas põhikohtuasjas arutlusel olev ettekirjutus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, tuleb eelkõige arvesse võtta kohaldatavatest põhiõigustest tulenevaid nõudeid, tehes seda kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 51.¹³⁷ UPC Telekabeli asjas on vaja leida tasakaal põhiliselt autoriõiguste ja nendega seotud õiguste kaitse osas, mis on intellektuaalne omand ning seega kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 17 lõige 2 ja teiselt poolt ettevõtlusvabaduse, mida kaitseb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 16, vahel.¹³⁸ Kohus tunnistas, et meetme rakendamine piirab internetiteenuse pakkuja ettevõtlusvabadust, piirates ettevõtte ressursside vaba kasutamist ning kohustades teda võtma kasutusele meetmeid, mis on kulukad ning mõjutavad tema tegevust.¹³⁹ Samas jätab meede ruumi ettevõttele ise otsustada, millisel viisil ta tulemuse saavutab ning seega, kui kulukaks see tema jaoks tuleb. Samuti vabaneb

¹³³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22. mai 2001. a direktiiv 2001/29/EÜ, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, lühemalt ka Infoühiskonna Direktiiv, ELT L 167, 22.06.2001, art 3 lg 2.

¹³⁴ Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192, punkt 40.

¹³⁵ *Ibid.*, punkt 37.

¹³⁶ *Ibid.*, punkt 42.

¹³⁷ Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192, punkt 45.

¹³⁸ *Ibid.*, punkt 47.

¹³⁹ *Ibid.*, punkt 48.

ta sellisel viisil vastustusest autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste valdajate ees, kui ta tõendab, et on võtnud kasutusele kõik temale jõukohased meetmed.

Mis puudutab intellektuaalomandi kaitset, siis Euroopa Kohus ütles, et ettekirjutuse täitmine antud juhtumi puhul ei too kaasa omanike intellektuaalomandi õiguste rikkumiste täielikku lõppemist.¹⁴⁰ Selle käsu adressaadile on antud võimalus võtta kasutusele just talle sobivad meetmed ning see ei pruugi viia soovitud lahenduseni. Rakendatav meede peab antud juhul muutma autoriõiguste rikkumise keerulisemaks.¹⁴¹ Lisaks ütles kohus, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 lõike 2 sõnastuse juures ei ole midagi, mis võiks viidata sellele, et intellektuaalomandi õigus on puutumatu ning et seepärast peaks see olema täielikult kaitstud.¹⁴² Ka kohtujurist Villalón märkis, et tema hinnangul õigus omandile, seal hulgas ka intellektuaalomandile, peab olema tasakaalus teiste põhiõigustega ega ole sugugi puutumatu.¹⁴³

Lõppkokkuvõttes otsustas kohus kolmanda küsimuse vastusena nii, et Euroopa Liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus kohtulik meede, mis keelab internetiteenuse pakkujal lubada selle teenuse pakkuja klientidel saada juurdepääsu veebilehele, kes pakkus kaitstud materjali võrgus ilma õiguste valdaja nõusolekuta, kui ettekirjutus ei täpsusta meetmeid, mida internetiteenuse pakkuja peab võtma ja kui teenuse pakkuja saab vältida ettekirjutuse rikkumise eest karistusi, näidates, et ta on võtnud kasutusele kõik mõistlikud meetmed. Samuti on öeldud, et kasutusele võetud meetmed ei tohi liigselt piirata interneti kasutajaid saamaks ligipääsu seaduslikult kättesaadava info juurde ning meetmed takistavad juurdepääsu kaitstud materjalide juurde, mida ei ole avalikuks tehtud, või omab vähemalt mingisugust takistavat mõju, mis muudaks ligipääsu saamise raskeks ning takistades interneti kasutajaid saama ligipääsu materjalidele, mis on nende jaoks kättesaadavaks tehtud, rikkudes õiguste valdajate intellektuaalomandi õigusi, nagu antud asjas.¹⁴⁴

¹⁴⁰ *Ibid.*, punkt 58.

¹⁴¹ *Ibid.*, punkt 59.

¹⁴² Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192, punkt 61.

¹⁴³ Kohtujuristi ettepanek, 26.11.2013, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, punkt 81.

¹⁴⁴ Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192, punkt 64.

UPC Telekabel Wien kohtuasjas otsustas kohus kaitsta intellektuaalomandi õigusi, selles asjas siis autoriõigusi ja sellega kaasnevat õigusi üle ettevõtlusvabaduse. Sellest võib teha ka järeldusi hinnates autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimist ja teenuste vaba liikumist. Euroopa Kohus otsustas, et Euroopa Liidu õigusega ei ole vastuolus see, kui internetiteenuse pakkujal keelatakse oma klientidele anda ligipääs veebilehele, kus on ilma õiguste valdaja loata kättesaadavaks tehtud autoriõigustega kaistud materjalid. Siiski märkis kohus, et antud juhul pidid internetiteenuse osutaja poolt võetud meetmed olema mõistlikud ja vastama ka muudele nõuetele. Eelnevast võib vaid järeldada, et siiski on vaja hinnata ka üksikjuhtumite kaupa. Seda toetab ka asjaolu, et Euroopa Kohus on öelnud, et põhiõiguste harta sõnastuses ei ole midagi, mis kinnitab, et intellektuaalomandiõigus on puutumatu ning et sel põhjusel peab see olema täielikult kaitstud. Samuti kinnitab asjaolu see, et kohtupraktikas ei nähtu midagi, mis toetaks intellektuaalomandi puutumatust. See ei tähenda siiski seda, et autoriõigusega kaistud sisuga toodete veebilehe geoblokeerimine on vastuolus teenuste vaba liikumisega. Tundub hoopis, et analüüsides uurimustöö eesmärgi suunas ning kaaludes, kumb on tähtsam, kas teenuste vaba liikumine või õigus intellektuaalsele omandile, käesolevas uurimuses autoriõigusega kaistud sisuga toodete kaitsele, muutus vastuse leidmine keerulisemaks. Tähelepanuväärne on ka asjaolu, et ettekirjutuse saajaks UPC Telekabel Wien asjas oli internetiteenuse pakkuja, mitte teenuse pakkuja, kes jagas veebis autoriõigustega kaistud sisu ilma loata. Sellegi poolest oli UPC Telekabel Wiener asjas kohtu järeldus selge – õigusele omada intellektuaalset omandit anti kõige rohkem väärtust.

UPC Telekabel Wien asjas jõudis kohus järeldusele, et otsus võib piirata teenuse osutamise vabadust, kuid see on õigustatud vaid juhul, kui see on suunatud õiguste valdaja õiguste kaitsmiseks. Siiski peab märkima, et kohus on kinnitanud, et intellektuaalomandiõigus ei ole puutumatu ning see ei ole alati kaitstud. See jätab ruumi ka vastupidisele tõlgendusele. Samalaadseid otsuseid ei pruugi olla võimalik alati õigustada teiste õiguste kaitmisega. Autor juhib ka tähelepanu asjaolule, et antud kaasuses tekkis ka ettevõtlusvabaduse riive. Siiski pidas kohus intellektuaalomandikaitset ning ettevõtlusvabadust võrdväärselt tähtsaks. Tähelepanuväärne on pigem see, et kohus seadis autoriõiguste kaitse tähtsamale positsioonile, kui kaupade vaba liikumine.

Erinevus Scarlet Extended kohtuasjaga seisneb selles, et nimetatud kohtuasjas pidas kohus üldist jälgimiskohustust ebaproportsionaalseks ning UPC Telekabel kohtuasjas keeldu lubada ligipääsu ühele veebilehel pidas ta proportsionaalseks autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste kaitse

eesmärgil. Samuti tuleb rõhutada, et meetmed UPC Telekabel kohtuasjad olid leebemad selles mõttes, et ettevõtte sai ise valida meetmed, mis vähemalt osaliselt takistavad autoriõiguste rikkumisi.

Samas on siinkohal ka eriarvamusi, mille kohaselt on otsus kohustada ettevõtet, kes ei ole ise autoriõigus ega sellega seonduvaid õigus rikkunud, tegema enda kaitseks niivõrd palju, tasakaalust väljas. Seda arvab ka kohtujurist UPC Telekabel otsuse osas:

„Ka internetiühenduse pakkuja olukorra käsitus näitab, et viidatud menetluslik võimalus ei taga põhiõiguste tasakaalu. Internetiühenduse pakkuja peab taluma enda suhtes ettekirjutuse tegemist, millest ei nähtu, milliseid meetmeid ta võtma peab. Kui ta otsustab oma klientide teabevabaduse huvides vähem intensiivse blokeerimismeetme kasuks, tuleb tal karta sunnivahendi määramist täitemenetluses. Kui ta otsustab intensiivsema blokeerimismeetme kasuks, tuleb tal karta konflikti oma klientidega. Viide sellele, et internetiühenduse pakkuja saab ennast kaitsta täitemenetluses, ei muuda dilemmat, mille ees ta seisab. Teose autor saab küll õigusega viidata sellele, et esineb oht, et veebilehe kaudu rikutakse massiliselt tema õigusi. Internetiühenduse pakkuja ei ole siiski sellistel juhtudel nagu käesolev seotud autoriõigust rikkuva veebilehe haldajatega ja ta ise ei ole autoriõigust rikkunud. Selles mõttes ei saa kõnealuse meetme puhul rääkida õiglasest tasakaalust asjaosaliste õiguste vahel.“¹⁴⁵

Ka selles kohtuasjas sai ettevõtlusvabadus riivatud. Nimelt piiratakse tema õigust oma ressursse vabalt käsutada.¹⁴⁶

3.2.3 Football Association Premiere League

Siin kohal tuleb kõne alla ka Football Association Premiere League and Others otsus, kus kohus ütles, et välisriigi dekodeerimisseadme kasutamise keelustamine ei ole õigustatud intellektuaalse omandi kaitsmise eesmärgil.¹⁴⁷ Kohus rõhutas ka põhitõde, et põhivabadusi saab piirata vaid siis, kui selleks on ülekaalukas avalik huvi, kui meede on sobiv eesmärgi saavutamiseks ega lähe lähe

¹⁴⁵ Kohtujuristi ettepanek, 26.11.2013, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, punkt 89.

¹⁴⁶ Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192, punkt 48.

¹⁴⁷ Kohtuotsus, 4.10.2011, Football Association Premier League and Others (Liidetud kohtuasjades C-403/08 and C-429/08), EU:C:2011:631, punkt 117.

kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik.¹⁴⁸ Seda ei saa otseselt kohaldada sellistel juhtudel, kus geoblokeerimine käib, kuid välismaa dekodeerimisseadmete kasutamist saab võrrelda olukorraga, kus neid kasutatakse selleks, et vältida geoblokeerimise meetmeid. Seega saab nimetatud kohtuotsuse tulemust kasutada. Football Association Premiere League jt otsus erineb UPC Telekabel Wien otsusest ühes tähtsas aspektis. Erinevalt UPC Telekabel Wien otsusest Football Association Premiere League jt otsuses autoriõigustega kaitstud toodete müüja sai loa õiguse valdajalt ja maksid selle eest tasu¹⁴⁹.

Kohus otsustas Football Association Premiere League jt lahendis, et teenuste vaba liikumise piirang ei või minna kaugemale sellest, mis on hädavajalik intellektuaalomandi õiguste kaitse eesmärgi saavutamiseks. Kohus jõudis järeldusele, et välisriigi dekodeerimisseadmete kasutamise keelustamine ei ole õigustatud intellektuaalomandi õiguste kaitsmise eesmärgiga. See tähendab, et leiti, et piirang ületas eesmärgi saavutamiseks vajaliku piiri. Kohtu otsus aga jätab ruumi võimalusele, et teenuste vaba liikumist võib piirata, olgu see siis keeld kasutada välisriigi dekodeerimisseadet või autoriõigusega kaitstud veebilehe geoblokeerimine, tingimusel, et piirang ei lähe kaugemale, kui eesmärgi saavutamiseks vajalik. Sellest võib järeldada, et on võimalus, et geoblokeerimine ei ole ülemäära piirav vahend autoriõiguste kaitsmise eesmärgi saavutamiseks ega lähe kaugemale, kui on eesmärgi saavutamiseks vajalik. See ei tundu olevat siiski just selline olukord. Samas ei tundu see olevat ka täiesti vastupidine. Siin kohal on oluline see, kas antud juhul geoblokeerimine ületab autoriõiguste kaitsmise eesmärgi ja hindadeda diskrimineerimise keelustamise eesmärgi või kas eesmärgi on võimalik saavutada vähem piiravate vahenditega. Football Association Premiere League jt kohtuotsust võib kritiseerida selles osas, et tundub, nagu see toetaks ametiasutuste legitiimsust tuginedes suures osas juba vananenud riigimonopolidel põhineva televisiooniorganisatsiooni kavale.¹⁵⁰

3.2.4 Coditel I

Coditel'i kohtuasjas, kus väidetavalt oli rikkunud kostja filmide jaemüüja Ciné Vog Films S.A. autoriõigusi. Hagi on suunatud Prantsuse äriühingutele Les Films la Boétie ja kolmele Belgia

¹⁴⁸ Kohtuotsus, 4.10.2011, Football Association Premier League and Others (Liidetud kohtuasjades C-403/08 and C-429/08), EU:C:2011:631, punkt 93.

¹⁴⁹ Doukas, D. (2012). The Sky is not the (only) limit: sports broadcasting without frontiers and the Court of Justice: Comment on Murphy. - *European Law Review*, Vol. 37, No. 5, lk 612-613

¹⁵⁰ *Ibid.*, lk 613.

kaabeltelevisiooni ettevõttele, millele viidatakse ühiselt kui Coditel. Les Films la Boétie teguses kui filmi „Le Boucher“ kõigi õiguste valdaja ning andis Ciné Vog'ile eksklusiivse õiguse levitada nimetatud filmi Belgia territooriumil seitse aastat. Õigust näidata filmi televisioonis sai kasutada alles 40 kuud pärast filmi esmakordset näitamist Belgias. Filmi näidati Belgia kinodes alates 15.05.1970. aastast. 05.01.1971. aastal esitati filmi saksakeelset versiooni aga Saksamaa televisioonis ning sellele said ligipääsu ka Belgia kodanikud. Ciné Vog oli arvamusel, et see ohustab filmi kaubanduslikku tulevikku Belgias ning talle ei tagatud antud õigusi. Ettevõtte toetus sellele ning tegi kaebuse mõlema kohta, nii Les Films la Boétie kohta, kuna ei taganud Ciné Vog'ile eksklusiivseid õigusi, ning samuti Coditel ettevõtete kohta vastava ülekande tegemise eest oma kaabel difusioonivõrgu kaudu.¹⁵¹

Cour d'Appel esitas Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused:

1. „Kas Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikliga 59 keelatud piirangud hõlmavad ainult neid piiranguid, mis takistavad teenuste osutamist erinevates liikmesriikides asuvate isikute vahel, või ka samas liikmesriigis asuvate isikute vaheliste teenuste osutamise piiranguid, kui tegemist on teenustega, mis olemuslikult saavad alguse teisest liikmesriigist?
2. Kui eeltoodud küsimuse esimesele osale vastatakse jaatavalt, siis kas teenuste osutamise vabadust käsitlevate asutamislepingu sätetega on kooskõlas olukord, kus isik, kellele on antud õigus näidata filmi ühes liikmesriigis, tugineb oma õigusele selleks, et keelata kostjal näidata seda filmi samas liikmesriigis kaabeltelevisiooni vahendusel, kusjuures filmi taolisel näitamisel võtab kostja selle filmi selles liikmesriigis vastu pärast seda, kui kolmas isik on seda nimetatud õiguse esialgse omaniku nõusolekul edastanud teises liikmesriigis?“¹⁵²

Euroopa Kohus jõudis otsusele, et õiguste ainuvaldaja võib tugineda oma õigusele hageda kaabel difusioonivõrgu teenuse osutaja, kes on filmi saanud mõnetise liikmesriigi ringhäälinguajaamalt ja edastab seda.¹⁵³

¹⁵¹ Kohtuotsus, 18.03.1980, Coditel v. Ciné Vog Films, C-92/79, EU:C:1980:84, punkt 5.

¹⁵² *Ibid.*, punkt 8.

¹⁵³ *Ibid.*, punkt 17.

Coditel'i otsuses arvas kohus, et litsensti saajate territoriaalsed piirangud ei ole vastuolus teenuste osutamise vabadusega.¹⁵⁴ Codiel'i otsuses ütles kohus, et teenuste vaba liikumine ei saa olla vastuolus geograafiliste piirangutega, kuna lepingu osapooled on kokku leppinud geograafilise limiidi kaitsmaks autorit ja tema volitusi. Kuigi on hea, et kohus annab päris elu olukodadele väärtust, on need olukorrad siiski nüüdseks aegunud või neid enam ei olegi. Nagu ka Dimitrios Doukas märkis on arkitlis, siis kohus Football Association Premiere League jt kohtuotsuses, säilitamaks võimu legitiimsust, tugines suures osas aegunud televisiooni organisatsiooni mudelitel.¹⁵⁵ Samuti mõjusid kohtu selgitused nagu ütles ta lihtsalt „nii on asjad alati minevikus käinud ja nii peaksid nad ka tulevikus käima“.

Nagu öeldud, Coditel'i kohtuasjas leiti, et territoriaalsed piirangud ei riku teenuste vaba liikumist. Siin aga ei olnud sellist hindamist nagu oli Football Association Premiere League jt kohtuasjas. Nimelt hinnangut, et territoriaalseid piiranguid saab õigustada intellektuaalomanid õiguste kaitsmise eesmärgiga. Coditel'i asjas on märgitud vaid, et kuna lubade territoriaalsed piirangud kaitsevad õiguste valdajaid, on need ka õigustatud¹⁵⁶. Kohus ei andnud hinnangut, kas territoriaalsed piirangud on adekvaatsed õiguste valdajate kaitsmiseks.

Rõhutada tuleb veel, et Coditeli asi on vananenud, nimelt aastast 1980. Seega ei peegelda see tänapäeva tegelikkust, eriti kui asi puudutab seda, kuidas tarbijad autoriõigustega kaitstud sisu kasutavad ning kui kiiresti areneb tehnoloogia. Kohtu kaitseks võib öelda, et ega 1980. aastal veel ei teadnud keegi, et 2018. aastal voogesitatakse telefoni kaudu erinevaid filme ja muusikat. Siiski on tegemist valdkonnaga, kus peaks hakkam rohkem tuleviku peale mõtlema, sest tegemist on valdkonnaga, mida tehnoloogia kiire areng tugevalt mõjutab. Selline suhtumine peaks toimima kõigis õigusvaldkondades, mis puudutavad tehnoloogiat ja selle muutusi.

¹⁵⁴ *Ibid.*, punkt 18.

¹⁵⁵ Doukas (2012), *supra nota* 140, lk 613.

¹⁵⁶ Kohtuotsus, 18.03.1980, Coditel v. Ciné Vog Films, C-92/79, EU:C:1980:84, punkt 16.

4. ÜHTNE AUTORIOIGUSTE SÜSTEEM JA JÄRELDUSED

Euroopa Kohtu praktika kohaselt „nõuab proportsionaalsuse põhimõtte, et liidu institutsioonide aktid ei läheks kaugemale sellest, mis on asjaomaste õigusnormidega seatud legitiimsete eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, ning juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, ning tekitatud ebamugavused peavad olema seatud eesmärkidega vastavuses“¹⁵⁷. Teatud juhtudel on lubatud ettevõtete majandustegevusele ka piiranguid.¹⁵⁸ Praegusel juhul aitab geoblokeerimise keelustamine kõikidelt toodetelt kaasa asukohapõhise diskrimineerimise piiramisele, kaupade ja tteenuste vabale liikumisele ja Euroopa Liidu ühtse siseturu saavutamisele, mis on kaasaja üks suuremaid eesmärke.

Eelnevast tulenevalt on autor seisukohal, et lähtuvalt Euroopa Liidu eesmärgist ja avalikust huvist saavutada ühtne siseturg, seal hulgas ka ühtne digitaalne turg, ning autoriõiguste ja autoriõigustega kaasnevate õiguste kaitsmise vajadusest on autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimine proportsionaalne meede. Siiski, kuidas ja miks peaks valima kahe omavahel võrdsel hierarhilisel tasemel oleva põhiõiguse vahel? Taolises olukorras ei ole võimalik leida lahendust, mis oleks nii õelda õige. Andes ühele suurema kaalu, vähendatakse koheselt teise õiguse kaalu.¹⁵⁹ Kaks Saksa õigusteadlast on arvamusel, et mõlemad pooled peavad olema tasakaalus.¹⁶⁰

Kuigi autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimise keelustamine on avaliku huvi seisukohalt vajalik ning see võib olla ka eesmärgi saavutamiseks sobiv ning vajalik meede, arvab autor, et olukorda saaks ettevõtjate jaoks muuta vähem piiravaks ühtse autoriõiguste süsteemi näol.

Ühtne Autoriõiguste süsteem on üks võtmelemente digitaalse ühtse turu jaoks ning lahendaks kogu töös püstitatud probleemi. Digitaliseerimine on oma olemuselt mõjutanud seda, kuidas

¹⁵⁷ Kohtuotsused, 22.1.2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, p 50; 12.7.2001, Jippes jt, C-189/01, EU:C:2001:420, punkt 81; 30.06.2016, Lidl GmbH & Co. KG versus Freistaat Sachsen, C-134/15, EU:C:2016:498, punkt 33.

¹⁵⁸ Kohtuotsused, 22.1.2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, punkt 46; Lidl GmbH & Co. KG versus Freistaat Sachsen, C-134/15, EU:C:2016:498, punkt 34.

¹⁵⁹ Heissl (2016), supra nota 112, lk 3.

¹⁶⁰ *Ibid.*, lk 4.

autoriõigustega kaitstud sisuga materjale tehakse ja kasutatakse. Tarbijatel on tekkinud ootused, et nad saaksid kasutada autoriõigusega kaitstud sisuga tooteid igal ajal ja igal pool. Innovatsioon uurimustöodes ja teadmised sõltuvad suuresti autoriõigusega kaitstud materjalide kättesaadavusest. Samal ajal ootavad materjalide loojad oma teenitud õiglast tasu.¹⁶¹ Internetis olevate teenuste kättesaadavust mõjutavad suures osas territoriaalsed autoriõigused ning õiguste valdajate ja turustajate vahelised omavahelised litsentsikokkulepped. Seda mõjutavad ka veebipõhiste teenuste pakkujate kaubandustavad.

Autoriõigusega kaasnevad õigused on sätestatud siseriiklike õigusaktidega. Iga riigi siseriiklike autoriõiguste kaitse geograafiline ulatus on piiratud vaid asjaomase liikmesriigi territooriumiga. Teenusepakkuja, kes soovib mitmes liikmesriigis oma materjale pakkuda, peaks seega tegema litsentsikokkuleppe kõigile territooriumitele eraldi.¹⁶² Seega on ka selle sisu kättesaadav eraldi. Praegune autoriõiguste süsteem ei takista sellegi poolest mitme riigi või üleeuroopalise litsentsi andmist. Autoriõigusega kaitstud sisuga toodete piirülese kasutamise piirangud tulenevad sageli praktikast, mis on suunatud ainuõiguslikult vaid ühele territooriumile. Seda tehakse tavaliselt filmide jaoks. Mitmeotstarbeline müük on laiemalt levinud muusika valdkonnas. See on enam levinud anglo-saksa muusika ja vähem teiste rahvuslike muusika repertuaaride puhul, mida turustajad omandavad kultuuri- ja keelelistel põhjustel vaid teatud territooriumidel. Raamatute osas omandavad kirjastajad üldiselt ülemaailmse või üleeuroopalise litsentsi teatud keeles, mis tähendab, et neil on õigus anda litsents levitajatele, kes kasutavad seda mitmel territooriumil.¹⁶³ Siiski on litsents piiratud ning suunatud vaid ühele grupile inimestest.

Eeldatakse, et kuna autoriõigused on territoriaalsed, siis piiriülene autoriõigustega kaitstud sisu müümine on raskendatud. Digitaalse meedia teenuse pakkuja, kes teeb toote avalikkusele kättesaadavaks rohkem kui ühes liikmesriigis, peab arvestama ka nendes riikides kohalduva

¹⁶¹ Commission Staff Working Document a Digital Single Market Strategy for Europe - Analysis and Evidence, Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, A Digital Single Market Strategy for Europe, SWD(2015) 100 final, 6.5.2015. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015SC0100>, 2. märts 2018.

¹⁶² Vesala (2017), *supra nota* 5, lk 596.

¹⁶³ *Ibid.*

õigusega. Selline viis sobib hästi autoritele, kes saavad iga territoriaalse litsentsi müümisega selle eest tasu, kuid geoblokeerimise keelustamisega on see koormav edasimütüja jaoks.¹⁶⁴

Euroopa Komisjoni autoriõiguste kaitse visioon on see, et kuigi hetkel ei tööta riikidevaheline ühtne autoriõiguste süsteem, peaks see siiski jääma Euroopa Liidu tulevikuplaaniks.¹⁶⁵ Digitaalsed kaubad, laialt levinud ühendused, igapäevane lootmine interneti peale on muutnud seda, kuidas loomingulist sisu, mis on liigitatud autoriõigustega kaitstud sisuks, toodetakse, liigitatakse, kasutatakse ja levitatakse. Vähem kui 20 aastat tagasi uskumatuna tundunud ettevõtlusmodelid ja uued majanduses osalejad nagu veebiplatvormid on välja kujunenud. Traditsiooniliste füüsiliste vormingute kõrval nagu raamatud ja DVD-d on veebiteenused muutunud peamiseks kanaliks, mis võimaldavad tarbijatel saada ligipääsu loomingulisele sisule. Digitaalse sisu kopeerimine on lihtne ning inimesed ootavad sageli, et neil on ka juurdepääs digitaalsele sisule mitmelt seadmelt, igal ajal ja igal pool ühtsel turul. Eelnevast saab järeldada, et Euroopa Liidu autoriõiguse eeskirju tuleb kohandada vastavalt, et kõik turuosalisel saaksid ära kasutada uue keskkonna võimalusi. Iga autoriõiguste süsteemi üks eesmärk on avalikkuse huvi edendamine.¹⁶⁶ Euroopa Liit vajab ühtsemat autoriõiguste raamistikku, et vältida kokkupõrkeid ja killustatust ühtsel siseturul.

Euroopa Liidu autoriõiguste moderniseerimist märgiti ära ka Euroopa Komisjoni teatises digitaalse ühtse turu strateegia kohta.¹⁶⁷ Komisjoni digitaalse ühtse turu strateegia eesmärk on saavutada loomingulise sisu laiaulatuslik kättesaadavus kogu Euroopa Liidus. Samas püütakse ka tagada, et Euroopa Liidu autoriõiguse sätted annaksid endiselt õiguste valdajatele autoriõiguste tugeva kaitse ning säilitaksid seal juures tasakaalu muude avaliku poliitika eesmärkidega nagu haridus, teadus, innovatsioon ja võrdne juurdepääs digitaalses keskkonnas puuetega isikutele. Autoriõigused kaitsevad investeringuid, ettevõtlust ja loomingulisust, mida suunatakse loomingulisele sisule. Autoriõiguste kaitse on nagu tugev alustala, millele on rajatud Euroopa loomemajanduslik konkurentsivõime. Autoriõigus on Euroopa Liidu eeskirjade lahutamatu osa,

¹⁶⁴ Uuring: JRC Technical reports, JRC digital economy working paper 2017-02. Geo-blocking of Non Audio-visual Digital Media Content in the EU Digital Single Market. 2017, Lk 3-4. Kättesaadav: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2983793, 2. märts 2018.

¹⁶⁵ Komisjoni 9.12.2015.a pressiteade. Komisjon astub esimesed sammud ulatuslikuma juurdepääsu pakkumiseks veebis sisule ja tutvustab oma visiooni ELi autoriõiguse normide ajakohastamisest. Kättesaadav: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6261_et.htm, 2. märts 2018.

¹⁶⁶ Patry, W.F. (2012), *supra nota* 56, lk 131.

¹⁶⁷ Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.

mis reguleerib loomingulise sisu ringlust koos kaupade ja teenuste vaba liikumise põhimõttega, kultuuripoliitika, meedia ja Euroopa Liidu konkurentsieeskirjadega. Eelnevalt nimetatud valdkondade ja autoriõiguste vaheline koostöö selgitab välja, milline väärtus on autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud toodetel, samuti kuidas on see jagatud turuosaliste vahel.¹⁶⁸

Euroopa Komisjoni 9. detsembri 2015. aasta teatises tuuakse välja, et komisjon kavatseb saavutada eesmärgi, millega muudetakse autoriõiguste raamistik modernsemaks ja rohkme Euroopalikuks. See arendab välja kava ja tegevused, mis sisaldab endas sihtotstarbelisi meetmeid koos lühiajaliste meetmete ja ettepanekutega.¹⁶⁹ Teatises esitati ka pikaajaline nägemus ja ettepanekute kogum, mida plaaniti 2016. aastaks. Euroopa Komisjon arvab, et on vaja suuremat harmoniseerimist ja rohkem ühtse turu suunalist õiguslikku regulatsiooni. Seda eriti suunates pingutused teatud valdkondadesse, mis reguleerivad autoriõigusi seoses territoriaalsusega. Samuti, et uued eeskirjad peaksid sobituma ka uute tehnoloogia teguritega.¹⁷⁰

Intellektuaalse omandi ekspert ja advokaat Triin Siil küsis Euroopa Komisjoni asepresidendi ja digitaalse ühtse turu juhi Andrus Ansipi käest, miks on kõrvale jäetud isee koostada Euroopa Liidu ühtne autoriõigus. Sellele ta vastas nii, et „Autoriõiguste kaitse on kujunenud pika aja jooksul, seda ei saa üle öö muuta. Digiajastu on küll väga palju muutnud, kuid ühtset lahendust sellegipoolest ei ole. Ma arvan, et pragmaatiline ja etapi-viisiline lahendus on lihtsalt reaalsem. Euroopa ühtne täielikult harmoniseeritud autoriõigus saab olla küll pikaajaline eesmärk, kuid see ei ole veel tehtav, kuna turg ei ole nii ühtne ja pole ka nähtavat poliitilist konsensust.“¹⁷¹ Nagu näha, siis on ühtse autoriõiguste süsteemi teema üleval olnud juba pikka aega ning seda ei peeta ebaotstarbekaks vaid keerukaks ja pikaajaliseks protsessiks. Andrus Ansipi ütluses on aga selgelt väljendatud, et ühtne autoriõigus võiks olla pikemaajaline eesmärk.

Autoriõigused ja sellega kaasnevad õigused ei täida eraldi oma eesmärki. Kirjandus-, filmi-, muusika- ja kultuuripärand, samuti teaduslik kirjandus ja kõik muud loomingulised materjalid

¹⁶⁸ Komisjoni 9.12.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas. COM(2015) 626 final, p 2. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0626&from=EN>, 2. märts 2018.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid, punkt 3.

¹⁷¹ Siil T. (2015). Ansip: Autoriõigus peab motiveerima loomingut ja meelitama ligi investeringuid. Rada7. Kättesaadav: <https://www.rada7.ee/artikkel/95488/Ansip-Autorioigus-peab-motiveerima-loomingut-ja-meelitama-ligi-investeeringuid>, 8. aprill 2018.

vajavad ruumi ja mängivad olulist rolli Euroopa majanduskasvul, identiteedil ja sotsiaalsel edenemisel. See saab toimida vaid siis, kui on olemas töötavad turumehhanismid. Toetavad meetmed, nii finantsilised kui muud meetmed avalikelt asutustelt, mis on kooskõlas konkurentsieeskirjadega, mängivad seal juures olulist rolli. Lisaks kõigele eelnevale, peavad autoriõiguse eeskirjad olema ajakohased, tõhusad, arusaadavad ja nõuetekohaselt üle võetud igas liikmesriigis. Euroopa Liit peab püüdma saavutada teenuste veebipõhise kättesaadavuse lihtsuse, et pakkuda Euroopa Liidus elavatele inimestele mitmekesisemat ja suuremat valikut. Paremini töötav ühtne turg loob loojatele ja kultuuritööstusele võimaluse laiendada oma äri ja publikut, samuti aitab neil konkureerida rahvuslikul tasandil.¹⁷²

Ühtne autoriõiguste süsteem on proportsionaalne leevendus ettevõtete kasuks, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisuga toodetega. Kui muidu peaks ettevõtja hankima iga levitamise ja iga kauba jaoks eraldi litsentsi, siis ühtse õigusakti korral muutuks autoriõiguste kaitsmine lihtsamaks, seega koormaksid autorid vähem ka ettevõtjaid neile õiguste andmisega. Autor on arvamusel, et geoblokeerimise keelustamise meede autoriõigustega kaitstud sisuga toodete puhul oleks proportsionaalsem, kui geoblokeeringute keelamisega muudetakse ka autoriõiguste süsteemi. Tekitades teenusepakkujatele lisakoormust peaks mõtlema ka selle, kuidas see nende suhtes rohkem proportsioonis ja võimalikult leebe oleks. Lisaks eelnevale soodustaks ühtne autoriõiguste süsteem kaupade vaba liikumist, vähendaks hindadega diskrimineerimist ning lihtsustaks autoriõiguste kaitsmist. Kuigi antud juhul võib olla ettevõtlusvabaduse riive põhjendatud ja proportsionaalne, eeldab autor siiski, et avaliku võimu kohustus on ka riive leevendamine neile antud võimaluste piires.

Neljandat peatükki kokku võttes on autor seisukohal, et autoriõiguste puhul on teatud probleemide lahendamine võimatu, sest ühe liikmesriigi normid ei kehti teise riigi territooriumil. See on teine põhjus, miks ei ole subsidiaarsuse põhimõtet arvestades siseriiklik autoriõiguste reguleerimine asjakohane. Autoriõiguste reguleerimine hõlmab endas tervet Euroopa Liitu ning sellega kaasnevaid uusi elemente. Autor on seisukohal, et Euroopa Komisjoni autoriõiguste kaitse visioon töötada välja ühtne autoriõiguste kaitse süsteem on vajalik, et geoblokeerimise keelamist saaks

¹⁷² Komisjoni 9.12.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogulem Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas. COM(2015) 626 final, p 3. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0626&from=EN>, 2. märts 2018.

kohaldada ka autoriõigusega kaitstud sisuga toodetele. Sellisel juhul ei koormata nii suurte maksukohustuste ja erinevate kokkulepetega ka ettevõtjaid, kes on turul autoriõigusega kaitstud sisuga toodetega.

KOKKUVÕTE

Magistritöös uuris autor autoriõigusega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimise keeluga kaasnevat ettevõtlusvabaduse riivet. Samas on geoblokeerimise keelustamine Euroopa Liidu ühtse siseturu kontekstis oluline ning see eeldab kõigi kaupade ja teenuste vaba liikumist. 2020. aastal vaadatakse uuesti üle geoblokeeringuid keelustav määrus ning autor on seisukohal, et määruse mittekohaldamine autoriõigustega kaitstud sisu toodetele oleks vastuolus Euroopa Liidu eesmärkidega. Teiselt poolt aga riivaks määruse kohaldamine autori hinnangul ettevõtlusvabadust, mis on kaitstud Euroopa Liidu esmaste õigusaktidega.

Eelnevast tulenevalt on autor seadnud hüpoteesi, et geoblokeeringute kaotamine piirab ettevõtlusvabadust ettevõtetal, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisu toodetega. Töös vastatakse ka järgmistele küsimustele: millised on autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste suuremad probleemkohad seoses geoblokeerimise keelustamisega, kuidas ja kui suurel määral mõjutab autoriõigusega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimise keelustamine ettevõtlusvabadust, kuidas saaks rakendada geoblokeerimise keelustamist autoriõigusega kaitstud sisuga toodetele nii, et see ei piiraks ettevõtlusvabadust?

Töö käigus sai kinnitatud hüpotees, et geoblokeeringute kaotamine piirab ettevõtlusvabadust ettevõtetal, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisuga toodetega.

Magistritöö käigus peatus autor ka sellel, miks on geoblokeerimise keelustamine niivõrd oluline. Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Liidu ühtse siseturu eesmärk on saavutada teenuste, kaupade, kapitali ja isikute vaba liikumine. Töös tuuakse välja kolm põhjendust geoblokeerimise keelustamiseks: majanduslik kasum, asukoha- ja elukohapõhise diskrimineerimise takistamine ning kaupade ja teenuste lihtsam kättesaadavus. Selleks, et eesmärk saaks täidetud, peaks keelustama geoblokeerimise ka autoriõigusega kaitstud sisuga toodetelt.

Seega on töö põhilisteks teemadeks Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning Euroopa Liidu toimimise lepinguga ette nähtud autoriõiguste ja ettevõtlusvabaduse kaitse ning ühtse siseturu kaitse. Töö käigus sai selgeks, et autoriõigused on vananenud, arvestades nende algset eesmärki ning autoriõigustega kaitstavate kaupade vormingut. Märtsis 2018.a jõustus ka üleeuroopaline geoblokeeringuid keelustav määrus, kuid selle kohaldamisalat jäid välja sellised autoriõigustega

kaistavad tooted nagu filmid, muusika, arvutimängud ja raamatud. Siiski on kindel see, et geoblokeerimise keelustamine on ühtse turu seisukohalt vajalik.

Lisaks sellele, et autoriõigused on vananenud, on need ka killustunud. Autoriõigused on lähtuvalt subsidiaarsuse põhimõttest territoriaalsed ning ühele teosele võib kohalduda erinevates riikides ka erinevad õigused. Töö käigus tuleb välja, et see ei ole aga mõistlik, arvestades nende keerukat kontrollimist, toodete massilist rahvusvahelist liikumist ning Euroopa Liidu digitaalse ühtse turu eesmärke. Ettevõtete jaoks on see koormav arvestades, et nad peaksid müüma tooteid kõikidesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse ning see eeldab ka teoste autoritelt litsentside hankimist kõigile territooriumitele. Autor on seisukohal, et tegemist on ettevõtlusvabaduse riivega.

Kolmandas peatükis analüüsis autor Euroopa Kohtu poolt välja antud lahendeid, kus kohus püüdis leida tasakaalu ja proportsionaalse lahenduse Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning Euroopa Liidu toimimise lepinguga antud õigustele, mis olid omavahel konfliktis. Autor jõudis seisukohale, et igale lahendile on lähenetud individuaalselt ning ühte õigust teisele eelistada ei saaks ega tohiks. Kui võrreldes kohtu otsuseid Coditel ja Football Association Premiere League and others asjades, siis on näha, et neil olid vastupidised tulemused. Kohtu otsus Coditeli asjas ütleb sarnaselt UPC Telekabel Wien kohtuasjaga, et veebis oleva autoriõigustega kaitstud sisuga toodete või millegi taolise geoblokeerimine on õigustatud autoriõiguste kaitse eesmärgil. Kohtu otsus Football Association Premiere League and others asjas ütleb aga, et veebis oleva autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimine ei ole õigustatav autoriõiguste kaitse eesmärgil. Siiski jättis kohus kõigis kohtuasjades ruumi asjaolule, et igas sarnases olukorras ei pruugi lahend just selline olla ning igasse olukorda tuleb läheneda individuaalselt.

Autor on seisukohal, et territoriaalne autoriõiguste reguleerimine ei ole asjakohane. Esiteks muudab üleeuroopaline autoriõiguste süsteem lihtsamaks probleemide lahendamise, mis võivad tekkida autoriõigustega kaitstud sisu digitaalsel rahvusvahelisel levitamisel. Teiseks, lisaks sellele, et autoriõiguste mõistmine oleks lihtsam, ei oleks see niivõrd koormav ettevõtjatele, kes on turul autoriõigustega kaitstud sisuga toodetega.

Kokkuvõtvalt on magistritöö autor arvamusel, et kuna autoriõigustega kaitstud sisuga toodete geoblokeerimise keelustamine on arvestades Euroopa Liidu eesmärke vajalik, kuid selle

teostamine riivaks liialt ettevõtlusvabadust, mis on kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, siis tuleks üle vaadata ning kehtestada üleeuroopaline autoriõiguste režiim.

SUMMARY

The author of the following Master's thesis studied the barrier to entrepreneurial freedom resulting from the prohibition on geo-blocking of copyright-protected content. At the same time, the ban on geo-blocking is important in the context of the European Union market as a whole and requires free movement of all products and services. The regulation on prohibiting geo-blocking will be reviewed again in 2020, and the author believes that failure to apply the regulation to products with copyright-protected content would be in conflict with the objectives of the European Union. On the other hand, according to the author's assessment, the application of the regulation would jeopardise the freedom of enterprise, which is protected by the primary legislation of the European Union.

Consequently, the author hypothesised that the removal of geo-blocking restrains entrepreneurial freedom for the businesses that have products with copyrighted content in the market. The following questions will also be answered in the thesis: What are the major issues with copyright and related rights in connection with the prohibition of geo-blocking; how and to what extent does the prohibition of geo-blocking of products with copyright-protected content affect business freedom; how can the ban on geo-blocking products with copyright-protected content be applied without prejudice to business freedom?

The thesis confirmed the hypothesis that the removal of geo-blocking would restrict entrepreneurial freedom for the businesses that are licensed on the market with products with copyright-protected content.

The author of the thesis also pays special attention to why the ban on geo-blocking is so important. The objective of the Treaty on the Functioning of the European Union and the European Union's single internal market is to achieve the free movement of services, products, capital, and persons. The thesis identifies three reasons for banning geo-blocking: economic gains, barriers to location and place of residence, and easier access to products and services. In order to achieve the aim, geo-blocking of products with copyrighted content also needs to be banned.

Thus, the core issues of the thesis are the protection of copyright and freedom of enterprise as well as the protection of the internal market as enshrined in the Charter of Fundamental Rights of the

European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. It was found out that copyright is outdated, given its original purpose and the format of copyrighted products. In March 2018, a pan-European geoblock prohibition regulation entered into force, but copyright-protected products, such as films, music, computer games, and books remained outside its scope. However, it is certain that the ban on geo-blocking is necessary for the single market.

In addition to the fact that copyrights are obsolete, they are also fragmented. Copyrights are territorial in accordance with the principle of subsidiarity, and different rights may be applied to a piece of work in different countries. It turns out that, given the complexity of monitoring copyrights, massive international movement of products and the objectives of the single digital EU market are not reasonable. It is burdensome for businesses, given the fact that they should sell products to all the EU member states, and also requires obtaining licenses from authors for all territories. The author takes the view that this is a violation of the freedom of enterprise.

In the third chapter, the author analyses the rulings by the European Court, in which the Court tried to balance and find a proportionate solution to the rights conferred by the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union that were in conflict. The author came to the conclusion that each solution is approached individually and that one right could not and should not be preferred to another. Compared to the court decisions in *Coditel*, the *Premier League*, and other cases, it is evident that they had opposing results. The judgment in the *Coditel* case, similarly to the *UPC Telekabel Wien* case, says that the geo-blocking of copyrighted products and the like online is legitimate for copyright protection. However, the judgment in the *Premier League* and other cases states that the geo-blocking of copyrighted products online is not justified for the purpose of protecting copyright. However, in all cases, the Court ruled out the fact that the ruling may not be the same in all similar cases, and that every situation must be approached individually.

The author takes the view that territorial copyright regulation is not relevant. Firstly, the pan-European copyright system makes it easier to resolve issues that may arise as a result of digital international distribution of copyrighted content. Secondly, in addition to making copyright easier to understand, it would not be so burdensome for businesses that have copyright-protected content in the market.

To sum up, the author of the Master's thesis believes that, since the prohibition of geo-blocking of copyrighted products is necessary in the view of the EU objectives, but its implementation would undermine the freedom of enterprise protected by the Charter of Fundamental Rights of the European Union, a pan-European copyright regime should be reviewed and established.

KASUTATUD KIRJANDUS

Teadusraamatud:

1. Craig, P., de Burca, G. (2011). *EU Law: Text, Cases, and Materials*. New York: Oxford University Press.
2. Davis, J. (2008). *Intellectual Property Law (core Texts Series)*. 3rd ed. New York: Oxford University Press.
3. Ernits, M. (2012). Põhiseaduse II peatükk, sissejuhatus/2.1.3 - Ü. Madise jt (toim). *Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne 3*, Tallinn: Juura.
4. Kelli, A., Pisuke, H. (2017). Põhiseaduse paragrahv 39 – Ü. Madise jt (toim), *Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne 4*, Tallinn: Juura.
5. Patry, W.F. (2012). *How To Fix Copyright*. New York: Oxford University Press.
6. Pérez, A.T. (2009). *Conflicts of Rights in the European Union: A Theory of Supranational Adjudication*. New York: Oxford University Press.
7. Smartt, U. (2014). *Media and entertainment law*. 2nd ed. New York: Routledge.
8. Tridimas, T. (2000). *The General Principles of EC Law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press.

Teadusartiklid:

9. Bartoki-Gönczy, B. (2014). Towards a Single Market for Telecoms. Critical Assessment of the Measures Proposed by the European Commission Related to Authorisation, spectrum Assignment and Net Neutrality. - *European Networks Law & Regulation Quarterly*, No. 1, 3-12.
10. Bartoki-Gönczy, B., Dömötörfy, B. (2014). Net Neutrality and Competition Law: New Business Models and Changing Regulatory Approach in the European Union. - *US-China Law Review*, Vol. 11, 416-456.
11. Bezakova, D. (2013). The Consumer Rights Directive and Its Implications for Consumer Protection Regarding Intangible Digital Content. - *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Vol. 7, No. 2, 177-191.

12. Beydogan, T.A. (2010). A New Authority Emerging Out of Harmonization Needs: is BEREK the Right Solution for European eCommunications Market. - *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Vol. 6, No. 23, 147-162.
13. Colomo, P. I. (2015). Copyright Licensing and the EU Digital Single Market Strategy. - *LSE Law, Society and Economy Working Papers*. Vol. 19. (Eds.) R. D. Blair, D. D. Sokol. New York: Cambridge University Press, 1-19.
14. Dehin, V. (2010). The Future of Legal Online Music Services in the European Union: a Review of the EU Commission's Recent Initiatives in Cross-border Copyright Management. - *European Intellectual Property Review*, Vol. 32, No. 5, 220-237.
15. Doukas, D. (2012). The Sky is not the (Only) Limit: Sports Broadcasting Without Frontiers and the Court of Justice: Comment on Murphy. - *European Law Review*, Vol. 37, No. 5, 605-626.
16. Georgini, J. (1995). International Digital Publishing and Territorial Copyright: Is the European Union Letting Infringers Slip Through its „Nets“. - *Brooklyn Journal of International Law*, Vol. 21, No. 1, 243-276.
17. Gill-Pedro, E. (2017). Freedom to Conduct Business in EU Law: Freedom from Interference or Freedom from Domination. - *European Journal of Legal Studies*, 103-134.
18. Giubboni, S. (2018). Freedom to Conduct Business and EU Labour Law. – *European Constitutional Law Review*. Vol. 14, No. 1, 172-190.
19. Heissl, G. (2016). Human Rights Collisions. - *European Human Rights Law Review*. No. 1, 34-47.
20. Hoffman, J. (2016). Crossing Borders in the Digital Market: a Proposal to End Copyright Territoriality and Geo-blocking in the European Union. – *The George Washington International Law Review*. Vol. 49, No. 1, 143-173.
21. Keegan, S. (2010). Symposium on European Law & Technology. - *Loyola Law and Technology Annual*, Vol. 9, No. 1, 142-198.
22. Kra-Oz, T. (2017). Geo-blocking and the Legality of Circumvention. – *The Journal of the Franklin Pierce Center for Intellectual Property*. Vol. 57, No. 3, 385-430.
23. Kumar, N. (1994). Regional Trading Blocs, Industrial Reorganization and Foreign Direct Investments. The Case of the Single European Market. – *World competition*, Vol. 18, No. 2, 35-55.

24. Lee, Y. H. (2012). Used Soft GmbH v. Oracle International Corp (Case C-128/11) - Sales of "Used" Software and the Principle of Exhaustion. - *International Review of Industrial Property and Copyright Law*, Vol. 43, No. 7, 846 – 847.
25. Mazziotti, G. (2016) Is Geo-blocking a Real Cause for Concern in Europe?. - *European Intellectual Property Review*, Vol. 38, No. 6, 365-376.
26. Meinrath, S.D., Losey, J.W., Pickard, V,W. (2011). Digital Feudalism: Enclosures and Erasures From Digital Rights Management to the Digital Divide. - *Commonlaw Conspectus*, Vol. 19, 423-479.
27. Onisor, A. C. (2016). Fighting Online Copyright Infringements: A Neutral Role for Internet Access Providers?. – *Revista Romana de Drept al Afacerilor*, No. 11, 79.
28. Pisuke, H. (2012). Autoriõiguse seaduse eesmärk ja ülesanded. - *Juridica*, Vol. 7, 491-498.
29. Prieto, P. H. (2014). Search Engines: Interplay of Fundamental Rights and Principle of Proportionality. - *Computer and Telecommunications Law Review*, Vol. 20, No.7, 213-221.
30. Rub, G.A. (2017). Copyright Survives: Rethinking the Copyright-Contract Conflict. - *Virginia Law Review*, Vol. 103, No. 114, 1141-1248.
31. Schonhofen, S. (2016). Usedsoft and Its Aftermath: The Resale of Digital Content in the European Union. – *Wake Forest Journal of Business and Intellectual Property Law*, Vol. 16, No. 2, 262-297.
32. Shaun, W. J. M. (2017). Geoblocking, VPN, and Copyright. – *Singapore Law Review*, Vol. 35, 66-113.
33. Sluijs, J.P. (2012). Network Neutrality and Internal Market Fragmentation. - *Common Market Law Review*, Vol. 49, No. 5, 1647-1673.
34. Zhdanov, I. (2016). Legal Aspects of Cross-Border Online Services in the EU (the Finnish Experience). - *Journal for International and European Law, Economics and Market Integrations*, Vol. 3, No. 1, 125-132.
35. Triipan, M. (2006). Proportsionaalsuse põhimõte Euroopa Liidu õiguses. - *Juridica*, Vol. 3, lk 151-158.
36. Vesala, J. (2017). Geoblocking Requirements in Online Distribution of Copyright Protected Content: Implications of Copyright Issues on Application of EU Antitrust Law. - *Michigan State International Law Review*, Vol. 25, No. 3, 595-621.

Euroopa Liidu ja rahvusvahelised õigusaktid:

37. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. 9. september 1886.
38. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. 1. jaanuar 1995.
39. WIPO Copyright Treaty. 20. detsember 1996.
40. WIPO Performances and Phonograms Treaty. 20. detsember 1996.
41. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 28. veebruar 2018.a määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatu asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ, ELT LI 60/1, 2.3.2018.
42. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 26. veebruar 2014.a direktiiv 2014/26/EL, autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateoste internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalse litsentseerimise kohta siseturul, ELT L 84/72, 20.3.2014.
43. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 12. detsember 2006.a direktiiv 2006/123/EÜ, teenuste kohta siseturul, ELT L 376/36, 27.12.2006.
44. Euroopa nõukogu 27. september 1993. a direktiiv 93/83/EMÜ, teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta, ELT L 248, 06.10.1993.
45. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 11. märts 1996.a direktiiv 96/9/EÜ, andmebaaside õiguskaitse kohta, ELT L 077, 27.03.1996.
46. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22. mai 2001.a direktiiv 2001/29/EÜ, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, lühemalt ka Infoühiskonna Direktiiv, ELT L 167, 22.06.2001.
47. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 27. september 2001.a direktiiv 2001/84/EÜ, algupärase kunstiteose autori õiguse kohta saada hüvitist edasimüügi korral, ELT L 272, 13.10.2001.
48. Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the European Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property right, OJ L 157, 30.04.2004.
49. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 12. detsember 2006.a direktiiv 2006/115/EÜ, rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas, ELT L 376, 27.12.2006.
50. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 23. aprill 2009.a direktiiv 2009/24/EÜ, arvutiprogrammide õiguskaitse kohta, ELT L 111/16, 05.05.2009.

51. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 27. september 2011.a direktiiv 2011/77/EL, millega muudetakse direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja teatavate sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta, ELT L 265, 11.10.2011.
52. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 25. oktoober 2012.a direktiiv 2012/28/EL, orbteoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta, ELT L 299, 27.10.2012.
53. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14. juuni 2017.a määrus 2017/1128/EL, võrgusisuteenuste piiriülese kaasaskantavuse kohta siseturul, ELT L 168, 30.06.2017.
54. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 13. september 2017.a direktiiv 2017/1564/EL, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, ELT L 242, 20.09.2017.
55. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 13. september 2017.a määrus 2017/1563/EL, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude objektide ligipääsetavas vormis koopiade piiriülest vahetamist liidu ja kolmandate riikide vahel pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides, ELT L 242, 20.09.2017.

Muud kohtulahendid:

56. Kohtuotsus, 18.03.1980, Coditel v. Ciné Vog Films, C-92/79, EU:C:1980:84.
57. Kohtuotsus, 12.7.2001, Jippes jt, C-189/01, EU:C:2001:420.
58. Kohtuotsus, 4.10.2011, Football Association Premier League and Others (Liidetud kohtuasjades C-403/08 and C-429/08), EU:C:2011:631.
59. Kohtuotsus, 24.11.2011, Scarlet Extended, C-70/10, EU:C:2011:771.
60. Kohtuotsus, 6.9.2012, Deutsches Weintor, C-544/10, EU:C:2012:526.
61. Kohtuotsus, 22.1.2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28.
62. Kohtuotsus, 17.10.2013, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661.
63. Kohtuotsus, 27.03.2014, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12, EU:C:2014:192.

64. Kohtuotsus, 30.06.2016, Lidl GmbH & Co. KG versus Freistaat Sachsen, C-134/15, EU:C:2016:498.

Muud allikad:

65. Andersen, Anna-Maria. (2017). Facing Human Rights Attributes of Copyright in Europe in the Context of the EU Digital Single Market. – The Principle of Equality as a Fundamental Norm in Law and Political Philosophy. Vol. 8 (Eds.) B. Wojciechowski, T. Bekrycht, K. M. Cern. Lodz: *Łódź University Press*, 173-182.
66. Apple tarkvara iTunes. Kättesaadav: <https://www.apple.com/itunes/>, 11. mai 2018.
67. Commission Staff Working Document a Digital Single Market Strategy for Europe - Analysis and Evidence, Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, A Digital Single Market Strategy for Europe, SWD(2015) 100 final, 6.5.2015. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015SC0100>, 2. märts 2018.
68. Euroopa Komisjoni 9.12.2015.a pressiteade. Komisjon astub esimesed sammud ulatuslikuma juurdepääsu pakkumiseks veebisivule ja tutvustab oma visiooni ELi autoriõiguse normide ajakohastamisest. Kättesaadav: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6261_et.htm, 2. märts 2018.
69. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 24.2.2016.a arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia”“. COM(2015) 192 final, p 3.8. Kättesaadav: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.071.01.0065.01.EST&toc=OJ:C:2016:071:FULL, 2. märts 2018.
70. Euroopa Parlamendi 27.10.2015.a pressiteade. Võrguneutraalsus ja rändlustasude kaotamine. Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20151022IPR98802/vorguneutraalsus-ja-randlustasude-kaotamine>, 2. mai 2018.
71. European and International Booksellers Federation and Independent Music Companies Association. Geo-blocking: The music and bookselling industries call for copyright protected works to be kept outside the Regulation on geo-blocking. Kättesaadav:

- http://www.europeanbooksellers.eu/wp-content/uploads/2017/02/EIBF-IMPALA_joint-letter_geo-blocking.pdf, 2. märts 2018.
72. European Commission, 22.03.2018. Questions and answers relating to the Regulation on addressing unjustified geo-blocking and other forms of discrimination based on customers' nationality, place of residence or place of establishment within the Internal Market („Geo-blocking Regulation“). Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/geo-blocking-regulation-questions-and-answers>, 19. aprill 2018.
73. European Parliament resolution of 11 December 2012 on completing the Digital Single Market. 2012/2030(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0468+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.
74. European Parliament resolution of 19 January 2016 on Towards a Digital Single Market Act. 2015/2147(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0009+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.
75. European Parliament resolution of 20 April 2012 on a competitive digital single market – eGovernment as a spearhead. 2011/2178(INI). Kättesaadav: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0140+0+DOC+PDF+V0//EN>, 1. märts 2018.
76. Eurostat 14.12.2017. a uuring: E-commerce in EU enterprises. 1 in 6 EU businesses sold on the web in 2016. Some difficulties still hinder cross-border sales. Kättesaadav: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8536129/9-14122017-AP-EN.pdf/084bc3ac-be33-4090-ad3a-cc326f0e2232>, 2. märts 2018.
77. Hunter, J., Wilson, M. Cross-border online shopping within the EU. Learning from consumer experience. Kättesaadav: http://www.anec.eu/attachments/ANEC-RT-2015-SERV-005.pdf?utm_source=Triggermail&utm_medium=email&utm_campaign=Post%20Blast%20%28bii-e-commerce%29:%20EU%20regulators%20open%20cross-border%20e-commerce%20%E2%80%94%20Meal%20kit%20delivery%20services%20bite%20into%20UK%20supermarket%20revenue%20%E2%80%94%20e-commerce%20startups%20seeking%20acquisitions&utm_term=BII%20List%20E-Comm%20ALL, 2. märts 2018.

78. Kohtujuristi ettepanek, 26.11.2013, Telekabel Wien versus Constantin Film Verleih FmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH, C-314/12.
79. Komisjoni 06.05.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia. COM(2015) 192 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52015DC0192>, 28. detsember 2018.
80. Komisjoni 14.9.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul. COM(2016) 593 final. Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/ET/1-2016-593-ET-F1-1.PDF>, 11. mai 2018.
81. Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus mis käsitleb siseturul asukohapõhist piiramist ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ. COM(2016) 289 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0289>, 2. märts 2018.
82. Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuste kohta. COM(2016) 285 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0285&from=ET>, 2. märts 2018.
83. Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta, et võtta arvesse muutuvat turuolukorda. COM(2016) 287 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0287>, 2. märts 2018.
84. Komisjoni 25.5.2016.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus tarbijakaitsealaste õigusaktide jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta. COM(2016) 283 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0283&from=EN>, 2. märts 2018.
85. Komisjoni 27.09.2012.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Pilvandmetöötluse võimaluste kasutamine Euroopas. COM (2012) 529 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012DC0529&from=EN>, 2. märts 2018.

86. Komisjoni 28.10.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Ühtse turu täiustamine: rohkem võimalusi inimestele ja ettevõtetele. COM (2015) 550 final. Kättesaadav: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/14007?locale=et> , 2. märts 2018.
87. Komisjoni 31.10.2017.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv kaupade internetimüügi ja muu kaugmüügi müügilepingutega seonduvate teatavate aspektide kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 1999/44/EÜ. COM(2017) 637 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0637>, 2. märts 2018.
88. Komisjoni 9.12.2015.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv digitaalse sisu üleandmise lepingutega seonduvate teatavate aspektide kohta. COM(2015) 634 final. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015PC0634&from=ET>, 2. märts 2018.
89. Komisjoni 9.12.2015.a ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus veebisuteenuste piiriülese kaasaskantavuse tagamise kohta siseturul. COM(2015) 627 final. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015PC0627&from=ET>, 2. märts 2018.
90. Komisjoni 9.12.2015.a teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas. COM(2015) 626 final, p 3. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0626&from=EN>, 2. märts 2018.
91. Käsper, K. (2015). Ettevõtlusvabadus ja Eesti. Kättesaadav: <http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1921>, 11. aprill 2018.
92. Litman, J. (2001). *Digital Copyright: Protecting intellectual property on the Internet, the Digital Millennium Copyright Act, copyright lobbyists conquer the Internet, pay per view...pay per listen...pay per use, the war against Napster, what the major players stand to gain, what the public stands to lose*. 2nd ed. New York: Prometheus Books.
93. Locke, J. (2000). *Second Treatise Of Government*. South Bend: Infomotions Inc.

94. Siil T. (2015). Ansip: Autoriõigus peab motiveerima loomingut ja meelitama ligi investeringuid. Rada7. Kättesaadav: <https://www.rada7.ee/artikkel/95488/Ansip-Autorioigus-peab-motiveerima-loomingut-ja-meelitama-ligi-investeeringuid>, 08. aprill 2018.
95. Siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni jaoks koostatud uuring. Contribution of the Internal Market and Consumer Protection to Growth. Siseturu ja tarbijakaitse panus majanduskasvu. (2014.) Kättesaadav: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/518762/IPOL_STU\(2014\)518762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/518762/IPOL_STU(2014)518762_EN.pdf), 2. märts 2018.
96. Study - Economic Analysis of the Territoriality of the Making Available Right in the EU, Charles River Associates, March 2014. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/1403_study1_en.pdf, 2. märts 2018.
97. Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society (The InfoSoc Directive), De Wolf and Partners, 16.12.2013. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131216_study_en.pdf, 2. märts 2018.
98. Tarand, I. (2015). Julia Reda raport autoriõigustest: Harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. Kättesaadav: <https://www.tarand.ee/2015/07/julia-reda-raport-autorioigustest/>, 19. aprill 2018.
99. The Internal Market – Ten Years without Frontiers, lk 2. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/historical_overview/docs/workingdoc_en.pdf, 11. november 2017.
100. Uuring: JRC Technical reports, JRC digital economy working paper 2017-02. Geo-blocking of Non Audio-visual Digital Media Content in the EU Digital Single Market. 2017, Lk 3-4. Kättesaadav: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2983793, 2. märts 2018.
101. Witt, S. (2015). *How music got free: What Happens When an Entire Generation Commits the Same Crime*. London: The Bodley Head.